

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876.

Första Kammaren.

N:o 12.

Onsdagen den 15 Mars 1876, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för sammanträdet å f. m. samt protokollet för den 7 dennes.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 18, angående regleringen af utgifterna under Riksstatsens fjerde Hufvudtitel.

39:de punkten.

Herr vice Talmannen: I denna punkt hade Kongl. Maj:t begärt en förhöjning af 75,000 kronor uti den andel af anslaget till »försvarsverket till lands i allmänhet eller Arméförvaltningens departement», som tillkommer Artilleri-departementet. Nu har Utskottet blott tillstyrkt en förhöjning af 50,000 kronor, motsvarande en nedsättning, som på samma departement blifvit föreslagen, nemligen på anslaget till salpeteruppköp, och man kan således egentligen icke säga att någon förhöjning derigenom blifvit af Utskottet föreslagen. Jag skulle för min del icke yrka, att det af Utskottet tillstyrkta anslaget måtte ökas med 25,000 kronor, för så vidt jag icke hade en liflig öfvertygelse om behöfligheten af de 75,000 kronor, som blifvit begärda. Det kan icke vara obekant för en hvar, som något följt med dels riksdagsaffärerna dels äfven den militära verksamheten under loppet af en längre tid, att synnerligen inom artilleriet och de förvaltningsgrenar, som lyda under Artilleri-departementet en särdeles liflig verksamhet varit rådande. Det later sig icke göra utan betydliga kostnader och om icke behöfvat af någon förhöjning uti anslaget hittills yppat sig, så är det derföre att under mera lugna tider några besparingar uppkommit på detta reservationsanslag, men i samma mån som verksamheten ökats hafva naturligen dessa besparingar hopsmält och man har sett att denna verksamhet icke kan fortgå till båtнад för armén i dess helhet utan att en brist skall uppstå. För år 1877 är denna brist beräknad att uppgå till 75,000 kronor. Ett anslag af 50,000 kronor skulle visserligen nu vara ganska välkommet, men efter de upplysningar jag erhållit af dem,

som bära ansvaret för denna viktiga gren af statsförvaltningen, skulle det antingen tvinga till en minskad verksamhet i denna riktning, och till indragningar, som vore skadliga, eller ock åstadkomma, att man finge bristen ökad. Jag har här en uppgift öfver de kalkylerade behofven för förstärkning uti 1877 års anslag, men innan jag framtog den i Utskottet likasom innan jag här omnämner den har jag hört mig närmare för och man har sagt mig, att man egentligen icke kan pruta på dessa summor, utan att det skulle hafva olägenheter med sig. Jag vill icke besvära med uppläsande af alla dessa siffror, utan vill blott omnämna några förhållanden. Hvad först de såkallade artilleriförråden beträffar, så uppstår der en brist för tygbehof af 5,000 kronor, för ammunitionsbehof af 3,000 kronor m. m. På titlarne artilleristall och ridpersedlars underhåll uppgår den kalkylerade bristen till 5,000 kronor, för exercisbehof likaledes till 5,000 kronor, såvida artilleriöfningar skola fortgå i den skala de hittills gått, på titeln, »modeller, böcker och instrumenter» 3,000 kronor, samt på 6 andra titlar »gevärspersedlars underhåll» m. m. 5,000 kronor. Det är gifvet att då en ny gevärsmodell allra först utlemnas, är underhållskostnaden ringa, och att allt efter som gevären varit längre i bruk denna kostnad växer. En annan omständighet tillkommer äfven och det är den att hela beväringstyrkan nu är försedd med ordentliga krigsgevär och deras omsorgsfulla vård och underhåll kosta penningar, då deremot underhållet af de gamla kasserade eller s. k. exercisgevär, som de förut hade, ingenting kostade. De behöfde blott underhållas så mycket att de nått och jemnt voro dugliga till exercis och detta underhåll var vanligen stäldt på passivolans emot några öres afgift för hvarje gevär. Derpå hafva vi ammunitionsbehofven, hvilka till följd af de ökade öfningar, som nu förekomma, stiga till 10,000 kronor. Vidare kommer en ganska stor post, beroende deraf att man under loppet af de senare åren varit tvungen att för det grofva artilleriet tillverka en grofre krutsort. Tillverkningen af detta krut kostar nu Artilleri-departementet, då det lemnar salpeter och svafvel, några och 30 öre, under det att det gamla krutet kostade 17 öre per skalpund. Det ligger ju i sakens natur att i samma mån som antalet af grofva kanoner växer, man är nödsakad att skaffa sig reservupplag af det för dessa kanoner afsedda grofre krut. Detta behof är för år 1877 kalkyleradt till 55,000 kronor, men det tillkommer äfven en annan sak och det är att man nu står i begrepp att möjligen lägga sig till med en ny sorts gevärskrut. Försök äro redan dermed gjorda och man har sökt att genom användande af ett starkare krut samt till följd deraf äfven möjligen någon förändring af patronhylsorna kunna åstadkomma en starkare effekt med samma gevärsmodell. Dessa försök hafva ännu icke slutat och antagligen kommer behof att uppstå af att göra förändringar uti tillverkningen af gevärskrut. Med ett ord denna kalkyl slutar på 75,000 kronor, hvilket belopp skulle vara behöfligt för tillverkningen under år 1877. Då jag med fullkomlig kännedom om de personers samvetsgrannhet och omdömesförmåga, som uppgjort denna kalkyl och meddelat mig densamma, icke en utan flere gånger resonnerat med dem om huruvida icke en nedsättning af anslaget skulle kunna vara tillfredsställande, då det icke var fråga om mera än 25,000 kronor, har jag derpå alltid fått afböjande svar. Man har svarat,

att man naturligen får underkasta sig det beslut, som Riksdagen kan komma att fatta, men att man motser utgången med en viss bedröfvelse, ty man inser icke, huru man skall kunna fortgå med en nyttig verksamhet med samma kraft och i samma riktning, om Riksdagen gör denna nedsättning.

Af dessa skäl anhåller jag, att Kammarerna måtte, med afslag å Utskottets hemställan bifalla hvad Kongl. Maj:t i detta hänseende föreslagit och således för ifrågavarande ändamål bevilja ett anslag af 75,000 kronor.

H. Grefve Hamilton: Jag vill visserligen i allmänhet icke neka de anslag, som begäras för vårt försvar, och särskildt icke då det gäller artilleriet, för hvilket jag sedan min ungdom haft en stor förkärlek, men här får man icke handla med afseende på sympatier, utan man måste följa andra grunder.

Stats-Utskottets göromål äro i allmänhet ganska svåra och särskildt äro de det då det gäller sådana ämnen, i fråga om hvilka meningarne naturligen dela sig mera än i sådana, som af hvar och en kunna med lätthet fattas. Om man då ser, att Utskottet gjort sitt bästa för att åstadkomma ett i allmänhet tillfredsställande resultat, tror jag också, att Kammarerna å sin sida har skäl att något beakta de svarigheter, som det haft att bekämpa, och icke fordrar det yttersta i anslagsväg, der någon anledning funnits för Utskottet att icke komma till annat resultat än det som finnes i betänkandet uttryckt. I detta fall tror jag också, att något skäl till nedsättning för Utskottet funnits uti den omständighet att i statsrådsprotokollet, som är bifogadt Kongl. Maj:ts proposition, uppräknas visserligen de särskilda ändamål, för hvilka ifrågavarande 75,000 kronor skulle vara erforderliga, men utan någon beräkning öfver kostnaderna eller redogörelse i detalj för de särskilda och ganska betydliga ändamål för hvilka Artilleri-departementet har att verka och mellan hvilka detta anslag skulle fördelas. Hade en sådan fullständig redogörelse funnits i statsrådsprotokollet så är det väl möjligt, att Stats-Utskottet kommit till en annan mening och äfven jag med nöje omfattat den, men i sakens nuvarande skick får jag för min del biträda Stats-Utskottets förslag, hvartill jag yrkar bifall.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels af Herr *vice Talmannen*, att Kammarerna, med afslag å Utskottets deri gjorda hemställan, för så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, skulle bifalla samma framställning oförändrad, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja jemte åtskilliga nej, och sedermera proposition på Herr *vice Talmannens* yrkande, då svaren utföllo med många nej jemte åtskilliga ja; hvaruppå och efter det proposition på bifall till punkten förnyats samt med många ja och åtskilliga nej besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

40:de punkten.

Lades till handlingarne.

41:sta punkten.
mom. a, b och c.
Biföllos.

mom. d.

Herr Hedlund: Då jag nu begärt ordet, är det icke för att yrka någon nedsättning uti det anslag som af Kongl. Maj:t begärts och af Utskottet tillstyrkts, utan endast för att uttrycka min ledsnad öfver att Kongl. Maj:t icke begärt något ytterligare anslag på beväringmanskapets område. Jag vet icke om det är fullkomligt rättmätigt att göra det nu, men om Herr Talmannen och Kammaren tillåta det, vill jag yttra några ord i detta viktiga ämne.

I sammanhang med hvad som på förmiddagen yttrades rörande garnisonsregementena, må här sägas, att för hvar och en som nitälskar för en arméorganisation, stödd på den allmänna värneplikten, måste det vara en synnerligen viktig sak, att den nuvarande beväringen blir väl vårdad. Det är emellertid nu ett faktum, att vår närvarande beväring är ganska vanlottad och att den saknar ett af de första vilkoren för materiel tillvaro, nämligen tak öfver hufvudet. Man har sett vid beväringmöten beväringen i följd af brist på tält inpackas på ett sätt, som ingalunda varit öfverensstämmande med vanliga begrepp om renlighet och ordning, ja till och med sundhet. Jag kan styrka detta omdöme genom en erfarenhet vunnen på nära håll. Då man för beväringen vid Göta Artilleriregemente saknade tält och öfverflöd derpå deremot rådde vid Bohusläns regemente, har det icke varit möjligt att få tält från det ena regementet till det andra, och då framställning derom gjorts till Arméförvaltningen har man der förklarat, enligt hvad mig blifvit från trovärdigt håll sagdt, att det icke finnes tält för beväringen att tillgå. På så sätt har beväringen blifvit utsatt för så stora svårigheter att jag kunde nämna ynglingar, som anse sig hafva rönt men, kanske för hela lifvet, af 14 dagars beväringsexercis. Det är också ganska naturligt, då de få ligga sammanpackade till betydligt antal ofta på genomvåt mark, betäckt med halm och granris, som icke ombytes på 14 dagar. Vid sådant förhållande kan man verkligen med skäl säga, att vilkoren för att bibehålla helsa och krafter äro trädde för nära åtminstone för en yngling, som är van vid nödig omvårdnad. Chefen för Landtförvarsdepartementet, hvilken, efter hvad jag tror, varmt nitälskar för denna sak, är visserligen icke för tillfället i Kammaren närvarande, men då jag ser en annan, högt aktad ledamot af Konungens Rad närvarande och då jag har anledning tro att hvad jag här anför skall blifva bragt till hans kollegas kännedom, tvekar jag icke att uttala, och lägga Arméförvaltningen på hjertat, att det torde vara af nöden att bättre sörja för denna beväring af unge män, som från olika samhällsklasser träda i vapentjenst. Har man saknat tillgångar till tält åt beväringen, synes det mig hafva varit tillfälle för Kongl. Maj:t att här framställa proposition derom.

Det kunde vara mycket annat att yttra om det sätt, hvarpå beväringsofningarne skötas. Jag vill nu blott i förbigående nämna att då undervisning i vapenöfning nu blifvit införd vid rikets alla elemen-

tarläroverk, det synes vara något oegentligt, att man icke vid beväringsexercisen gör någon skilnad emellan dem, som hafva genomgått denna undervisning och dem, som icke gjort det, att man låter ynglingar, som kunna allt, som förekommer, stå och repetera vid sidan af dem som äro fullkomligt okunniga. Detta och andra omständigheter lemna jag emellertid å sido, men hvad jag icke kan lemna å sido är att de första materiela vilkoren för vistande uti ett läger icke blifvit tillgodosedda. Jag skulle således blott vilja uttrycka den önskan att Kongl. Maj:t måtte förordna om noggranna inspektioner af beväringmötena samt taga i beaktande hvad som uti en motion i Andra Kammaren för några år sedan framställts rörande det otilfredsställande tillstånd, hvaruti beväringsslägren befinna sig.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet bifölls.

mom. e.
Bifölls.

42:dra—49:de punkterna.
Biföllos.

50:de punkten.

Herr Ekman, Carl: Jag torde icke behöfva att särskildt motivera den framställning, som jag nu har att göra, med något vidlyftigt anförande, då jag går att förorda bifall till Kongl. Maj:ts förslag i den nu föredragna punkten. Ett bifall till hvad Kongl. Maj:t här föreslagit står i den fullkomligaste öfverensstämmelse med hvad Kammaren förut beslutat i afseende å åtskilliga löneförbättringar inom sådana verk, der ännu icke någon undersökning om en förändrad organisation egt rum och der det sålunda icke är af behovet påkalladt att, intilldess en fullkomlig lönestat kan komma att för Riksdagen framläggas och blifva af Riksdagen antagen, ett sådant tillfälligt tillägg i aflöningen utgår. På grund af det beslut, som Kammaren uti likartade fall fattat, vågar jag alltså vara förvissad om att Kammaren skall bifalla hvad Kongl. Maj:t i denna punkt föreslagit och yrkar således bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Hans Excellens Herr Björnstjerna: Jag är öfvertygad om att man inom denna Kammar icke skall vägra att göra rättvisa åt de allmänt erkända förtjenster, som dessa båda afdelningschefer inom Arméförvaltningen hafva ådagalagt. Vi se här, att de båda andra afdelningscheferna, generalfälttygmästaren och chefen för fortifikationen fått sina löner betydligt ökade, då deremot generalintendenten, som har en så ytterst ansvarsfull tjänstgöring och under så många år skött densamma på ett så utmärkt sätt, hittills fått åtnöja sig med 6,750 kronor och generalkrigskommissarien med 6,000 kronor. Beträffande denne sistnämnde är det så mycket mera nödvändigt, att någon förhöjning beviljas honom som han, såsom före detta, expeditiionschef i Landtförsvarsdepartementets kansliexpedition, skulle hafva, om han

bibehållit denna tjänst, fått åtnjuta i lön 7,000 kronor. Han har för sina förtjenster såsom sådan blifvit befordrad till den plats han nu innehar och derigenom skulle han således, om Utskottets förslag bifalles, hafva gått miste om 1,000 kronor i lön. Jag får alltså varmt förordad bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå samt bifall till Kongl. Maj:ts ifrågasvarande nådiga framställning, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

51:sta, 52:dra och 53:dje punkterna.

Biföllos.

54:de punkten.

Grefve Beck-Friis: Jag kan för min del icke instämma uti det slut, hvartill Utskottet i denna punkt kommit, då det motiverar ett uppskof uti beviljande af det anslag, som Kongl. Maj:t äskat, dermed att en oregelbundenhet uti leveransen uppstått genom Motala verkstads oförmåga att under åren 1875 och 1876 leverera dessa stålband. Samtidigt med omnämnande af detta förhållande upplyser emellertid generalfälttygmästaren, att detta hinder numera upphört och jag kan således icke inse, att denna omständighet kan hindra fullgörande af leveransen för år 1877, hvarföre jag ock hemställer om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del och afslag på Utskottets förslag.

Herr Montgomery Cederhielm: Ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt får jag så mycket mera förordad, som det här icke är fråga om något nytt anslag utan blott om fortsättning af ett en gång beviljad. Riksdagen har nemligen redan till ifrågasvarande ändamål anslagit 375,000 kronor, hvaraf 125,000 ännu återstå. Detta belopp skall ju således förr eller senare utbetalas och jag ser icke något skäl, hvarför man vid detta tillfälle skulle göra någon minskning i utbetalandet, då det icke kan sägas, att statsverket befinner sig uti ett sådant tillstånd att 75,000 kronor hafva någon egentlig inverkan på detsammes ställning. Tvärtom tror jag, att det vore ganska väl, om man under sådana tider, som de nuvarande, då penningetillgången är god, utbetalade sådana anslag, som nödvändigt en gång skola utgå, och får jag således yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, samt sedermera proposition derå, att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan i dess från Kongl. Maj:ts nådiga framställning skiljaktiga del, skulle bifalla samma framställning oförändrad, hvilken proposition besvarades med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

*55:te punkten.**Anslag för tillverkning af karbiner.*

Herr Hedlund: I Kongl. Maj:ts proposition rörande detta anslag förekommer ett par ganska beaktansvärda omständigheter. Det har nemligen enligt densamma visat sig att det anslag af 4½ millioner, som år 1872 beviljades för gevärstillverkningen nu närmast sig sitt slut, så att endast mycket litet deraf återstår. Det är likväl icke så obetydligt, som skulle erfordras för fyllande af det antal gevär, som ursprungligen beräknats sasom behöfligt att anskaffa; sammanlagda beloppet deraf utgör 276,000 kronor. När nu Kongl. Maj:t framställt proposition rörande anslag till karbiner för kavalleriet, så har deruti sasom särskildt skäl ingått den omständigheten, att man icke borde alldeles afbryta gevärstillverkningen, utan åtminstone vid Kronans gevärsfaktori bibehålla en stam af i yrket skickliga arbetare. Men då framställer sig den anmärkninngen: om nu dessa karbiner under år 1877 tillverkas vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori, hvad återstår då att göra efter följande tid?

Redan då anslag till införande af remingtongevär beviljades, tog sig den, som här talar, i sin anspråkslöshet friheten att framställa några skrupler emot den skyndsamhet, hvarmed man då ville forcera gevärstillverkningen och bedrifva inköpen af nya gevär. Tanken var den, att det vore en särdeles viktig sak att hafva en stor och produktiv verkstad sasom reserv för gevärstillverkningen och att det likaledes vore af vigt att hålla den uti ständigt arbete, så att den icke finge falla ned, hvarföre man också, yttrades det, skulle göra klokast uti att icke påskynda denna verksamhet så att verkstaden derefter snart skulle få afstanna, såvida man icke på konstladt vis sökte uppehålla densamma. Då var emellertid, påstods från andra sidan, saken i yttersta grad pressant — det är ju alltid så på krigsdepartementets område, att faran står ständigt för dörren, och man har icke då rätt att resonnera. Då man vädjar till känslan för »fäderneslandets pligt och sjelfständighet», dansa alltid millionerna.

Den betänklighet jag nu hyser mot beviljande af detta anslag, gäller, sasom förut är sagdt, huru man efter år 1877 skall kunna sysselsätta verkstaden. För år 1877 hafva vi redan bestämt en tillverkning till värde af 276,000 kronor, men om hvad som återstår för 1878 och följande år, derest nu dessa 168,000 kronor äfven tagas för år 1877, upplyser oss icke Kongl. Maj:ts proposition. Jag skulle således våga hemställa, om icke kavalleriet, som varit utan karbiner så länge, möjligen skulle kunna vänta ytterligare ett år, för att man måtte kunna sysselsätta verkstaden i åtminstone ett år till.

Men jag har äfven en annan betänklighet emot det nu ifrågavarande anslaget — — nu, mina Herrar, kommer höjden af förmäthenhet hos den, som här talar — — och den gäller ändamålsenligheten af dessa karbiner. Kongl. Maj:t upplyser icke om af hvad slag de äro afsedda att blifva och det vore väl äfven för mycket begärddt, att Riksdagen skulle ingå i pröfning af gevärssorter. En ledning för omdömet finnes dock uti den omständigheten, att dessa karbiner skulle kosta 28 kronor per stycke.

Anslag för till-
verkning af
karbiner.
(Forts.).

Den, som här talar, har alltid särskildt svärmat för repetitionsgevären och om de uti något afseende äro särdeles lämpliga, så är det väl för kavalleriet. Det var det amerikanska kriget, som bragte dessa märkliga gevär i dagen och det får man väl erkänna att, huru lätta än våra nu antagna remingtongevärd äro att ladda — jag förutsätter nemligen, att de föreslagna karbinerna skola laddas efter samma metod — så är det dock för en man, som sitter till häst, icke så lätt att åstadkomma denna laddning. Har han deremot sju kulor i sitt magasin, kan han vara mera trygg. Mina vänner Schweizarne, hvilkas krigsförfattning man så gerna gäcker, hade sparat så tillräckligt på sin militärbudget, att de för några år sedan på en gång kunde köpa gevär för 10 millioner francs, och uti detta inköp ingingo icke mindre än 20,000 magasinsgewär.

Jag skulle för min del med mycket större tillfredsställelse sett att dessa karbiner kostat dubbelt eller tredubbelt så mycket, om de blott varit ändamålsenliga, och man genom tillverkning af gevär utaf dyrbarare beskaffenhet uppehållit verkstaden något längre. Jag erkänner, att det är i hög grad förmätet af mig att ingå i Krigsdepartementets förvaltningsfrågor uti en så viktig sak som vapnens beskaffenhet, men jag torde i viss mån hafva någon ursäkt deruti att jag redan för öfver 10 år sedan, da man ännu hos oss underskattade gevärens betydelse, var en af de förste, som lade vikt derpå att vi skulle förskaffa vart land nya gevär af tidsenlig modell.

Jag vill nu icke göra något yrkande, men jag beklagar, att Riksdagen skall vara försatt uti den nödvändigheten att besluta sig för detta dryga anslag för ett enda år, hvilket skall göra att våra verkstäder derefter försättas i överksamhet och hvilket skall skaffa oss vapen, som efter mitt fulla förmenande icke skola vara tillfredsställande. Jag skulle mycket hellre hafva velat öka anslagen till de föregående poster, som af Stats-Ütskottet blifvit afstyrkta.

Grefve af Ugglas: Jag vill icke ingå med Herr Hedlund uti någon granskning af olika gevärsmodeller. Det är en sak, hvarmed vi åtminstone icke för närvarande hafva att befatta oss, och en sak, hvaruti personer med mera sakkännedom än som tillhör någon af oss, redan hafva gifvit utslaget. Men jag vill fästa Herr Hedlunds uppmärksamhet på, att han gjort sig skyldig till missförstånd af det statsrådsprotokoll, hvortill han hänvisade. Protokollet är nemligen icke af samma datum som Kongl. Maj:ts proposition, utan protokollet är af förlidet år och deraf kommer nu att, då det deruti står »nästkommande år» menas dermed icke år 1877, såsom Herr Hedlund förutsatte, utan år 1876.

Da Herr Hedlund icke framställde något yrkande, skulle jag möjligen icke behöfva tillägga något vidare, men jag vill dock nu äfven fästa hans uppmärksamhet derpå att det ovilkorligen måste vara en gifven sak, att man vid gevärsmodellerna skulle komma, om icke till ett stillestånd, så åtminstone till en betydlig nedsättning uti de arbeten, som förut egt rum. När Eskilstuna verkstad monterades för att kunna tillverka årligen 20,000 till 24,000 gevär, så är det alldeles gifvet att sådan nedsättning måst inträffa, då det nu endast är fråga om en till-

verkning af 6,000 sådane, samt att antalet arbetare, som varit vid fabriken anställda, mäst betydligt inskränkas. Det är emellertid klart, att man för reparation och underhåll af gevären måste söka att bibehålla åtminstone de dugligaste arbetarne och om antalet minskas så långt som till $\frac{1}{4}$ af hvad det förut varit, tror jag icke, att man bör gå längre. För år 1878 är det gifvet hvad man har att tillverka, nemligen de 9,080 gevär, som behövas för fyllande af det bestämda antalet och med hvilkas tillverkning man nu enligt den Kongl. propositionen skulle göra ett uppskof. Hvad sedermera kan blifva att göra, derom är icke lätt att uttala sig, men man måste naturligtvis med något arbete, — och underhållet gifver alltid anledning till åtskilligt sådant, — söka uppehålla fabriken, så att man icke derifrån utstötter det dugliga folket och sedermera blir nödsakad att inöfva nya arbetare. Jag vill icke säga, att det kanhända var så särdeles klokt att montera fabriken i den skala, som skett, men då nu så skett får man väl lof att underhålla den och draga nytta af det stora anslag, som dertill beviljats.

Ofver kostnaden för gevären har blifvit uppgjord en ganska noggrann beräkning, som äfven finnes omnämnd här i Generalfältygmästarens redogörelse. Gevären hafva blifvit betydligt dyrare än man ursprungligen beräknat. Såsom Herrarne torde erinra sig, lemnades för tva år sedan här i Kammaren en uppgift, som jag då redan bestred och som äfven i närvarande stund visat sig vara oriktig, enligt hvilken gevären vid Eskilstuna verkstad i ren utgift, då man icke beräknade någon ränta för underhåll af maskiner o. s. v., stode till 22 kronor 65 öre, men om man nu, utan att räkna någon ränta, ser efter, huru mycket penningar, som gått till Eskilstuna verkstad från år 1867 till närvarande stund, och dividerar detta belopp med antalet tillverkade gevär, så finner man, att det uppgår till 27 kronor och några öre för hvarje gevär. Emellertid torde ännu icke något skäl förefinnas för att nedsätta det af Kongl. Maj:t begärda anslaget, så mycket mindre som fraga är, huruvida ett större antal än 4,000 af dessa karbiner skulle kunna komma att tillverkas vid Carl Gustafs stads fabriks och återstoden vid Husqvarna, beroende på tolkningen af fabriksprivilegier.

Herr Hedlund: Om det är så som den siste ärade talaren yttrade och hvilket jag ingalunda betviflar, så må man väl dock erkänna, att Kongl. Maj:ts proposition är ganska dunkel, ty der står uttryckligen på sidan 51 följande:

»För tillverkning under år 1877 af ofvannämnda 9,080 gevär, och under antagande af skyldighet för Kronan att af detta antal låta tillverka 2,000 st. vid Husqvarna torde kostnaden härför böra beräknas till minst 276,000 kronor».

Ingenting är vidare nämnt om den saken och deraf torde framgå, att Kongl. Maj:t icke gjort någon framställning derom. För år 1878 skulle man emellertid nu, efter talarens upplysning, hafva det återstående antalet infanterigevär att tillverka, men frågan hvad man derefter skall göra kvarstår likväl. Vi hafva nu visserligen hört, att det kan

Anslag för tillverkning af karbiner.
(Forts.).

blifva tal om att förändra verkstaden till en reparationsverkstad, men den torde i så fall blifva af en ganska svag beskaffenhet.

För min del vill jag, såsom redan sagdt, icke framställa något yrkande, utan blott fästa uppmärksamheten vid att om man antagit en bättre modell och gjort den dyrare, så hade man uppehållit verkstaden längre och derjemte haft den tillfredsställelsen att hafva ett verkliken godt gevär för rytteriet.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

56:te punkten.

Bifölls.

57:de punkten.

*Anslag till
skjutförsök.*

Grefve Hamilton, Henning: Jag har gerna velat följa Stats-Utskottet, men i denna punkt kan jag det omöjligen. De 10,000 kronor, som Utskottet tillstyrker, äro uppenbarligen otillräckliga för de skjutförsök, som under nästa år böra ega rum. Jag vill fästa Kammarrens uppmärksamhet på huru den materiel, som begagnas vid dessa skjutförsök, samt ammunitionen betydligt stigit i pris och jag tviflar på att någon verklig nytta kan vara att vänta af dessa försök, om de skola inskränkas så langt, att dertill endast få användas det föreslagna beloppet jemte möjliga besparingar. Uti en tidpunkt som denna äro sådana skjutförsök af högsta vikt och för att de måtte blifva fruktbarande, torde äfven erfordras, att de ske i någorlunda stor skala. Jag anhåller således om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr von Geijer: För min del får jag i allo förena mig med Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt. Jag tror mig veta, att anslag för skjutöfnings verkställande är i detta ögonblick särdeles angeläget, emedan artilleriet nu håller på med och, efter hvad man tror, lyckats att inventera en konstruktion af kanoner, hvarigenom det kan blifva för oss möjligt att för vårt behof tillverka sådana inom vårt eget land. Men om vi icke genom profskjutningar kunna få visshet om modellernas duglighet, kunna vi icke våga oss in på en sådan tillverkning och blifva då möjligen tvungna att anskaffa stälkanoner, hvilka man visserligen med säkerhet vet stå profvet i alla skjutningar, men hvilka icke kunna på fabrikationens nuvarande standpunkt tillverkas inom landet. Jag hade nästan väntat mig att uti denna punkt få se ett mycket större anslag begärdt, nemligen till anskaffande af ett skjutfält. Denna fråga har länge ståt på dagordningen och jag har äfven i tidningarne sett annonser med infordrande af anbud på försäljning af mark, der skjutöfningar för kanoner skulle kunna verkställas. Sådana fält böra vara 20,000 fot långa och 5—6,000 fot breda och kosta betydligt. Vi hafva hittills icke i allmänhet kunnat verkställa skjutningar på längre håll än 7—8,000 fot; endast vid Kristianstad har skjutning kunnat ske på ända till 12,000 fots distans, men då har man också nödgats skjuta öfver chausséen som leder in till staden och der människor passera. Jag skulle därför verkliken

tro, att det vore mycket angeläget för staten att inköpa ett ordentligt skjutfält och jag har äfven hört att ett sådant fält skulle vara att få i midten af Smaland, dit man kan transportera personal och materiel på jernväg, hvilket naturligen är af största vigt.

Jag får på det lifligaste tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i den del, hvarom nu är fråga.

Herr Montgomery Cederhielm: Såsom af betänkandet synes hafva nästan alla ledamöter af denna Kammare inom Utskottet reserverat sig mot Utskottets beslut i denna punkt och yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men då jag af nagon glömska icke blifvit antecknad bland reservanterna, vill jag nu endast tillkännagifva, att jag röstat på samma sätt som de och får jag nu på de skäl, som af Herr von Geijer nyss blifvit anförda och vidare finnas uti statsrådsprotokollet utvecklade, anhålla om afslag å Stats-Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Hans Excellens Herr Björnstjerna: Utskottet yttrar i denna punkt: »För enahanda ändamål anvisade 1874 års riksdag till utgående under år 1875 ett anslag af 10,000 kronor; och då, enligt hvad nu är i statsrådsprotokollet (bil. n:o 3 a pag. 53) meddeladt, utaf nämnda anslag återstå omkring 7,000 kronor», afstyrker Utskottet på denna grund det af Kongl. Maj:t äskade anslaget. Det ser således ut som om detta anslag af 10,000 kronor varit större än nödigt eftersom det icke blifvit helt och hållet användt, utan endast 3,000 kronor deraf och som om det derföre skulle vara alldeles tillräckligt om för år 1877 beviljades 10,000 kronor. Förhållandet är emellertid det att för dylika försök beviljades för 1874 30,000 kronor och för 1875 10,000 kronor eller tillsammans för dessa båda år 40,000 kronor. Häraf hafva under dessa två år 33,000 kronor blifvit använda, motsvarande 16,500 kronor årligen. För år 1876 finnes icke något anslag anvisadt för dylika skjutförsök, så att det är endast dessa 7,000 kronor, som man kunnat inbespara på förlidet års anslag, hvilka man för år 1876 har att tillgå. Dessa försök äro dock så dyrbara och af så stor betydelse, att det är af högsta vigt att detta anslag beviljas och detta så mycket mera ifall anslaget till Artilleri-departementet, på sätt Kammaren nyss beslutat, nedsattes från 75,000 till 50,000 kronor. Jag yrkar likasom den föregående talaren bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma endast hade yrkats, att Kammaren, med afslag å Utskottets förevarande hemställan, för så vidt den skiljde sig från Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga framställning, skulle bifalla samma framställning oförändrad; gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på ofvanberörda yrkande, hvilken proposition med ja besvarades.

58:de—62:dra punkterna.

Biföllos.

Anslag till
skjutförsök.
(Forts.)

Anslag till garnisonskommenderingar ur indelta armén.

63:dje punkten.

Herr von Geijer: Jag kan ej rätt begripa att det går för sig att antaga Utskottets förslag oförändradt. Det är möjligt att den af Regeringen äskade summan kunde nedsättas men svarligen lär den kunna helt och hållet afslås, då Kongl. Maj:ts uttryckligen säger i sin proposition att den ifrågasatta garnisonskommenderingen ur indelta armén till Carlsborg vore särskildt behöflig derföre att garnisonstjensten derstädes icke längre kan i anseende till vakanserne bland garnisonstrupperne af dem upprätthållas. Att garnisonskommenderingarne deremot sasom det heter i Kongl. Maj:ts proposition vore lämplige i och för utbildning af underbefälsämnen tror jag icke; det finnes så litet antal soldater vid indelta armén som önska befordras till korporaler eller underbefäl att de som dertill äro hågade och tjenlige nog kunna utbildas vid redan befintliga underbefäls- och förberedande underbefälsskolor.

För indelta armén lära derföre garnisonskommenderingarne blifva allt annat än nyttige. Icke desto mindre har jag betänklighet vid att afslå Kongl. Maj:ts proposition, enär jag knappast kan förstå huru de värfvade trupperna skola kunna existera om icke deras ställning i flera afseenden förbättras, hvartill hörer att de kunna få permittera en betydlig del af sin styrka emellan exercitiderna utan att de i garnisonen kvarvarande för hårdt betungas med vaktgöring. Om permitteringen inskränkes kan den värfvade armén svarligen skaffa sig någorlunda hjälpligt manskap till erforderligt antal och om återigen en nog liten nummerstyrka stannar kvar i garnisonen blir den allt för betungad med vaktgöring, som i vårt land oftast bestrides med blott 3 natters frihet då deremot denna tjänst i andra arméer auses verka så deprimerande att man ökat vaktfriheten ända till 13 à 14 nätter för värnepligtige soldater förlagde i tjänstgöring i garnisonsort. — Vid detta förhållande synes det som kommenderingar ur indelta armén borde komma garnisonstrupperna till någon hjälp.

Detta blefve väl icke så betungande för de indelte soldaterna enär dessa kommenderingar gingo i tur emellan flere regementen och derför icke inträffade så ofta.

Jag är alltid med om att så mycket som möjligt låta indelta arméen vara i fred och ro och jag har i en föregående punkt af detta betänkande framhallit olämpligheten af långa öfningar för denna armé med sina i 20 à 30 år tjänande soldater. Men något måtte väl också göras för att värfvade armén t. ex. artilleriet ej helt och hållet skall upplösa sig innan vi få en ny värnepligtsarmé.

Jag måste derföre för närvarande tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Hans Excellens Herr Björnstjerna: Här har redan blifvit visadt, att så länge de värfvade regementena befinnas så ofulltaliga, som de för närvarande äro, är det nödvändigt att kommendera en del trupper till tjänstgöring å garnisonsort. Någon del af det manskap, som nu föreslas regelmässigt skola kommenderas till Stockholm och Karlsborg, lärer väl således i allt fall få kommenderas åtminstone till Karlsborg. Att de ifrågasatta kommenderingarne, emot Ut-

skottets åsigt, icke skulle blifva en synnerligen ökad börda för den indelta armén, framgår äfven deraf, att de fångbevakningar, som under många år ur nämnda armé kommenderats till Malmö, Landskrona, Varberg m. fl. ställen numera blifvit indragna, så att någon sådan ej längre utgår med undantag endast för Långholmen. Arbetskommenderingarne som förr ofta påkommo och höllo manskapet långa tider borta från hemmet, hafva äfven upphört. Om man i stället för dessa kommenderingar sänder in till fästningarne en sådan mindre styrka af 250 man till hvar, som nu är föreslaget, vinner man ett militäriskt mal af stor betydighet, nemligen utbildandet af ett lämpligt underbefäl, hvilket nu möter stora svarigheter. Nyttan af en sådan anordning har dessutom redan visat sig i fråga om det yngre manskapet från 1:sta och 2:dra militärdistriktet, hvilka, sedan de fullgjort sin rekryttjenstgöring, under andra året få undergå en kurs på sex månader i Karlskrona hvarest de blifva tillräckligt utbildade för att sändas till underbefälsskolan vid Karlsborg.

Jag tillstyrker bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve af Ugglas: Det kan icke falla mig in att bestrida nyttan och riktigheten af hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Denna framgår icke allenast af hvad som finnes i den Kongl. propositionen vitsordadt eller att de soldater, hvilka genomgått en sådan kurs, som den nu ifrågasatta, visat sig hafva erhållit en förmåga vida öfverlägsen den, man funnit hos soldater tagna från roten; men jag har dessutom ett speciellt skäl att vara fullt öfvertygad om nyttan af dessa kommenderingar. Jag tillbragte nemligen i år ett par dagar i Karlskrona, då en kommendering, som var der, hade nära fullgjort sin tjenstgöring, och jag måste säga, att en sådan hållning och utbildning, som den denna kommendering visade, har jag aldrig förut sett inom indelta armén. Men om jag det oaktadt instämt uti att tillstyrka afslag å Kongl. Maj:ts proposition, sa är det därför, att jag icke finner det klokt att i närvarande stund antaga densamma. Jag ogillar fullkomligt hvad uti en föregående punkt uti detta utlåtande yttrats om en befarad ökad tunga för rotehallarne och deras rättighet till ersättning, om denna tunga pålades dem. Der var detta icke förhållandet, emedan Kongl. Maj:ts förslag afsåg icke en ökning af öfningarne utan endast att kunna upprätthålla de öfningar, som Riksdagen pröfvat vara det minimum, som erfordrades för truppen. Här deremot kan jag icke neka, att en sådan rekrytexercis på sex månader, som Kongl. Maj:t föreslagit, blifver en ökad tunga, som skall medföra ökade anspråk vid rekryteringen. Det är därför jag anser det icke vara klokt att nu komma fram med ett sådant förslag.

En talare har frågat, huru länge man då skall vänta. Jag vill icke vänta alltför länge; men då vi hafva att motse, att Kongl. Maj:t till nästa Riksdag skall framlägga en ny plan till arméns organisation, vill jag på den utgång, frågan då får, låta bero, huruvida de rote- och rusthallare, som icke vilja foga sig i hvad som är nödvändigt, om indelningsverket skall försvinna, böra påläggas den ökade börda, som i sådant fall kan komma i fråga att dem påläggas. Men att nu göra det, tror jag hvarken vore klokt eller rättvist, och utan

Anslag till garnisonskommenderingar ur indelta armén.
(Forts.)

Anslag till garnisonskommenderingar ur indelta armén att vilja inlåta sig närmare på frågan, om och i hvad mån indelningsverket är grundskatt eller icke, anser jag för min del, att man åtminstone bör uppskjuta vidtagandet af den åtgärd, Kongl. Maj:t här föreslagit.

Man har talat om att de ifrågasatta kommenderingarne skulle utgöra en ersättning för förut skänkta lindringar; men hvad beträffar lindringar i arbetskommenderingar, tror jag icke man får taga dessa med i beräkning, da de icke utgatt på senare tider, och fästningskommenderingarne utgöra en obetydlighet, om man tänker på det ringa antal, som i dem deltaga.

Det har äfven sagts, att till följd af vakanserna inom den värfvade armén måste garnisonstjensten upprätthållas genom särskilda kommenderingar ur indelta armén. Jag tror, att den förhoppning, som i den följande punkten i Utskottsutlåtandet finnes uttalad, icke skall komma att hålla streck, utan att man är tvungen åtminstone vid Karlsborg, der garnisonen skall utgöras af artilleri, att ersätta den med inkommander. Hvad Kongl. Maj:t nu föreslagit, har kanhända till någon del föranledts af sådana betänkligheter, men hufvudsakligen har det haft afseende å den bildning, som genom kommenderingarne skulle kunna bibringas den indelta soldaten, hvilket tydligen framgår af det antal, Kongl. Maj:t föreslagit skola förläggas till Karlsborg och Stockholm eller 250 man årligen till hvarterdera stället. Detta är nemligen vida mer, än som behöfves för garnisonens förstärkning.

Jag ber herrarne betänka, huruvida, oaktadt sjelfva tanken är fullt riktig, det kan vara klokt och rätt att nu, då på åtskilliga ställen rote- och rusthållarne med rätta klaga öfver den betydligt ökade tunga, som på senare tider fallit på dem, besluta en sådan åtgärd, som ovilkorligen skall göra arbetet större för rekryten och derigenom äfven hans anspråk större. Jag säger, att det skall göra hans anspråk större, och detta är tydligt; ty hvad är det den indelte soldaten önskar? I främsta rummet att få sig ett hem och få gifta sig. Men uti de beräkningar, han uppgör öfver sin lön, ingår såsom en faktor frågan, huru lång tid han har att tjena och huru länge han har ledigt. Gör man nu kommenderingarne större och längre, får han mindre ledighet men därför äfven större anspråk.

Oaktadt jag sålunda, enligt hvad jag nämnt, fullkomligt gillar tanken i Kongl. Maj:ts proposition, får jag dock, på de af mig nu anförda skäl, hemställa att densamma i närvarande stund icke måtte vinna bifall.

Herr Statsrådet Weidenhielm: Min närvaro i Andra Kammaren har hindrat mig att i denna Kammare öfvervara behandlingen af Fjerde Hufvudtiteln och det är endast en i Medkammaren pågående diskussion, till hvilken flere talare anmält sig, som lemnat mig tillfälle att här närvara. Jag har kommit under det frågan gäller Kongl. Maj:ts förslag att inkommandera garnisonsförstärkningar till Karlsborg och Stockholm, och jag ber att i det afseendet få ytra några ord för att visa, huru krigsstyrelsen tänkt sig saken och ändamålet med dessa kommenderingar. Vår nuvarande arméorganisation är så beskaffad, att vi måste bereda oss tillfälle ur ledet uttaga den mängd befälhafvare för mindre afdelningar, som blifva nödvändiga vid en mobilisering. Sjelfva

institutionen hänvisar på en sådan åtgärd, men den kan icke blifva tillfredsställande i annan mån, än våra leder medgifva ett tillräckligt antal till underbefälsämnen fullt utbildade soldater. Ett kompani fordrar förutom officerare 18 man underbefäl. Vår organisation består ett kompani högst 4 eller 5 underofficerare, 6 korporaler och 6 vice korporaler, summa 17, alltså ett underbefäl mindre än den taktiska indelningen kräfvär, och detta under förutsättning, att ingen till följd af sjukdom eller kommendering är frånvarande. Detta förhållande förorsakar, att vi under våra vanliga möten ofta måste till underbefäl använda soldater, och tänka vi oss en mobilisering, då hvarje regemente skall utsvälla till en tredje bataljon med fyra kompanier, fordras för dessa fyra kompanier icke mindre än 72 underbefäl förutom andra beställningsmän, som då äro nödvändiga, och alla dessa måste tagas bland soldaterna eller ersättas med dem.

Anslag till garnis onskommenderingar ur indelta armén.
(Forts.)

Riksdagen har visserligen sedan flere år tillbaka, på Kongl. Maj:ts begäran beviljat anslag till underbefälsskola på Karlsborg och den har till syftmal bland annat att bereda armén tillgång på underbefälsämnen; men denna skola har en verksamhetstid af endast fyra månader om året och för att eleverna vid denna skola må kunna tillgodogöra sig den undervisning, som dem meddelas, fordras att de komma dit med en underbyggnad, som våra soldater endast undantagsvis efter några års tjenstgöring besitta. Det är således nödvändigt att bereda de soldater, hvilka skola blifva elever vid underbefälsskolan, en bättre underbyggnad, än den de nu i allmänhet hafva. Erfarenheten har visat, att de fleste från 1:sta och 2:dra militärdistriktet till denna skola kommenderade elever lättare än andra förmatt draga nytta af den undervisning, som dem meddelats, och detta därför att de komma dit 3:dje året af sin tjenstetid, sedan de under första året bevistat rekrytskolan å den vanliga mötesplatsen och under det andra året genomgått en sex månaders militärskola i förening med garnisonstjenstgöring i Karlskrona. Många af dessa soldater hafva, efter slutad kurs vid Karlsborg, egt den mögnad, som gjort att man i dem kunnat anse sig ega fullt användbara underbefälsämnen.

Så länge vår nuvarande arméorganisation eger bestånd och många är under öfvergången till en ny, skall det blifva oss en nödvändighet att ur ledet taga befäl för vara söner och vår ungdom och manne icke då omsorgen om att detta befäl må ega tillbörlig stadga och skicklighet är ett ömmande förhållande, som väl förtjenar att tagas i betraktande gent emot Utskottets ömmande omsorg om rotehållarne. Vigten af denna fråga är stor, ty det gäller att på ett lämpligt sätt kunna mobilisera vart infanteri, och det är under dess fanor, vi skola ställa det dyrbaraste, vi ega, — Sveriges ungdom. Det är sålunda äfven dess talan jag för om jag hemställer om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Hedlund: Det är nog förhållandet att kommenderingar ur indelta armén egt rum både till fangbevakning och allmänna arbeten, och jag känner icke till, att den rättsliga befogenheten dertill blifvit ifrågasatt; men i oskyldighetens tillstånd har mycket kunnat passera, som icke går för sig sedan. Fråga är dock, huruvida den ställning,

Anslag till garnisonskommenderingar ur indelta armén.
(Forts.)

som rust- och rotheållare intaga, berättigar de, af dem underhållne, till fäderneslandets försvar afsedde soldaters inkallande till ofvannämnda slag af tjenstgöring. En annan fråga blir den om de kommenderingar, som ske till förstärkning af en garnison. Men jag fruktar att det rättsliga äfven här står på en sväfvande grund, och låt vara att de äro rättsliga, så kvarstår ändock den frågan, huruvida det kan försvaras från den ståndpunkt, *de* intaga, hvilka anse, att indelningsverket är en grundskatt, som en gång fått sitt fasta belopp och som ingår i egendomsvärdet. Är det en skatt med ett fixt belopp, så må man väl fråga, huru dermed kan förenas, att man ökar denna skatt derigenom att man af soldaten kräfter större åligganden, än som är med författningarne öfverensstämmande. Då jag för min del icke står på denna ståndpunkt, utan anser, att denna börda kan nedsättas och upphävas, när förhållandena det kräffa och medgifva, skulle jag icke hysa synnerliga skrupler i detta afseende; men hellre är jag med om att sänka en skatt än att höja en sådan. Vare detta sagdt i fråga om det berättigade uti att inkalla indelta soldater till garnisonstjenstgöring.

Hvad sjelfva saken beträffar, medgifver jag gerna att med den ifrågasatta tjenstgöringen kan förenas en undervisning af stor nytta för de soldater, som blifva till garnisonen inkallade. Men när man betraktar denna tjenstgöring såsom en förberedande skola för underbefälsskolan och dertill företrädesvis väljer dem, hvilka man anser kunna blifva dugliga underbefälsämnen, för att sedermera inkalla dem till underbefälsskolan, då tror jag man utsträcker fordringarna väl langt. Rust- och rotheållaren kan nemligen säga: »jag har atagit mig att halla soldat, men icke att halla underbefäl». Detta är min hufvudsakliga betänklighet vid det förevarande förslaget; men kunde den häfvas, skulle jag icke rygga tillbaka för de dryga kostnaderna. Och kunde man ställa så att hvem som ville fick ingå i denna skola, skulle mina betänkligheter äfven vara mycket mindre; ty då skulle den unge soldaten kunna resonnera så, att om han får lära något nyttigt för sitt borgerliga lif, må han gerna underkasta sig de uppoffringar, en sådan kurs medför. Och då jag angående Karlsborg hört de största erkännanden af det goda bemötande och den ändamålsenliga undervisning, som derstädes kommer de unge soldaterna till del, tror jag ingalunda det vore svårt att få frivillige till en sådan skola. Jag förordar så mycket hellre detta sätt att lösa frågan, som jag alltid hyst stort förtroende till frivilligheten, men mycket misstroende till tvånget. Vi se nu, huru förhållandet är med de verkliga folkhögskolorna och huru de unga bondsönerna uppoffra mycken tid och pengar, för att komma i åtnjutande af den undervisning, som der meddelas. Finge vi likaledes en god och ändamålsenlig militärundervisning uti en anstalt, der eleverna erhöle allt fritt, är jag öfvertygad att många skulle anmäla sig dertill.

Då jag emellertid icke har klart för mig den fulla befogenheten af de nu ifrågasatta kommenderingarne vågar jag icke vara med om att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i detta ämne, utan måste rösta för Utskottets förslag.

Grefve Hamilton, Henning: Den Kongl. propositionen i denna punkt innehåller två temligen vigtiga erkännanden. Det ena, att den

indelta soldaten är ett ypperligt ämne till underbefäl; och att om den icke saknar öfning, man just i den indelta armén kan få det antal underbefäl, som behöfs. Det andra erkännandet är, att de penningar, som blifvit begärda i och för underlättande af rekryteringen vid de värfvade trupperna, hvarom Kammaren förut i dag fattat beslut, sannolikt icke skola uppfylla ändamålet, garnisonstjenstgöringens upprätthållande, emedan man, oakadt detta anslag, behöfver en ytterligare garnisonförstärkning. Hvad särskildt beträffar behovet af garnisonförstärkning å Karlsborg, synes mig, att, då man nästa år derstädes får ytterligare ett sappörkompani och man der har ett artilleri och två ingenjörkompanier, svårighet icke bör uppstå att bestrida den bevakning, som inom ett så litet område kan vara behöflig. Jag har vid bedömning af denna punkt icke, sasom den nästföregående talaren, tagit rust- och rotelhållarnes intressen i öfvervägande, ehuru det ur en viss synpunkt kan vara angeläget, utan hufvudsakligen arméns. För min del finner jag det mycket motbjudande, att man skall, i strid mot tjenstgöringsreglementets föreskrift, befria regementscheferne från omsorgen att vid sina regementen bilda sina rekryter. Cheferne äro enligt reglementet ansvarige för regementets eller corpsens tjenstduglighet, och likväl skulle rekryterne, efter första årets tjenstgöring vid regementet, kommenderas in i garnison under främmande befäl och sedan först kunna sasom rekryter approberas. Detta är enligt min tanke så stridande mot alla militära begrepp och mot arméns välförstadda intresse, att jag icke kan lemna mitt bifall dertill. Den som deltagit i rekrytbildning skall säkerligen vitsorda, att det är synnerligen under rekryttiden, som den unge soldaten fäster sig vid sitt regemente och vid sitt befäl och känner sig införlifvad dermed. Skall han redan andra året kastas in i en garnison, kommer en rubbning att ske i denna hans föreställning, som icke är förmanlig för andan inom de särskilda corpserna. Jag betviflar icke att den undervisning, som hittills meddelats vara rekryter i Karlskrona, varit ganska god och att den visat goda frukter, då en del af dessa rekryter kommit till underbefälsskolan å Karlsborg. Men frågan är icke blott denna, utan om icke dessa ynglingar skulle visat ända större framsteg, om man i stället hade latit dem under denna tid af två år öfvas vid sina egna regementen och der undervisas. De ämnen, i hvilka de undervisas vid Karlskrona, äro icke flera och kursen icke vidsträcktare än vid regementena. Men denna senare undervisning hade den fördelen, att rekryterne undervisades af sitt eget befäl och att dertill behöfde användas endast en kortare tid, emedan icke någon del deraf upptoges af vaktgöring eller af den slöhet, som följer derpå och till följd hvaraf icke blott vaktdagen utan äfven den följande gar förlorad. Jag tror således, att om man vill på det lämpligaste sättet astadkomma ämnen för underbefälsskolan å Karlsborg, så bör det ske så, att rekrytskolan andra året vid regementen och corper förlänges så mycket, som erfordras för att rekryternes eget befäl må kunna bibringa dem de kunskaper, de nu erhålla under garnisonstiden i Karlskrona. I afseende på ynglingarnes moralitet vet jag icke huruvida någon menlig inverkan visat sig deraf att de ligga i garnison, men i allmänhet är garnisonstjenstgöring icke någon fördelaktig skola för ynglingar, och jag tror de fara bättre af att slippa den. Garnisonskom-

Anslag till garnisonskommenderingar ur indelta armén.

(Forts.)

*Anslag till
garnisonskom-
menderingar
ur indelta
armén.
(Forts.)*

menderingar, fortsatta under två år, hafva af en talare blifvit framhållna sasom menliga för rote- och rusthållarne. Ja väl, men hvad som är ändå värre, är, att rote- och rusthållaren kan göra dem menliga för armén. Han kan nemligen undgå de för honom menliga följderna af dessa kommenderingar genom att taga rekryter, odugliga till underbefäl. Han vet, att ju dummare ynglingen är, desto säkrare får han behålla honom hemma, hvilket åter kommer att menligt inverka på arméns tjenstbarhet. Det är på det sättet som hvad här är föreslaget blir i dubbelt afseende menligt för armén. Jag afstyrker derföre förslaget och röstar för bifall till Utskottets hemställan.

Herr Mannerskantz: Jag ber att särskildt få fästa uppmärksamheten derpå, att det anslag, som af Kongl. Maj:t här blifvit begärdt, icke blott afser att utbilda den nuvarande indelta soldatens för-måga att i sådan egenskap sasom man i ledet bättre kunna göra den tjenst honom åligger, utan att, efter hvad som uttryckligen i den Kongl. propositionen blifvit sagdt, dermed hufvudsakligen åsyftas att utbilda den indelta härens rekryter på ett sådant sätt, att de kunna blifva användbara att fylla det oafvisliga behofvet af ett betydligt ökadtt befäl, som maste uppsta, när den nya arméorganisationen skall komma till stand. Detta är saledes ett högst viktigt vilkor, som Kongl. Maj:ts rådgifvare för landtförsvarsärenden ansett sig böra framställa för möjligheten att något hastigare, än annars skulle lata sig göra, kunna öfverga till den nya organisationen, och jag måste för min del erkänna, att fran hans synpunkt är detta, att söka få anslag för att å den nya hären bereda tillgang å dugligt befäl i fullt tillräckligt antal, icke blott en billig begäran, utan det hade varit en försummelse af hans pligt och kunnat tydas sasom bristande allvar med det nya systemets genomförande, om han icke framställt den. Men deremot maste jag förvana mig öfver, att det icke visar sig, att han inom Stats-Utskottet vunnit medhåll för denna begäran af dem, som förklarat sig önska och vilja medverka till att vi skola öfverga från den gamla, af dem utdömda härorganisationen till den, som de anse böra på alldes ny grund uppföras, utan att detta medhåll i stället undandragits honom. Jag tror mig väl veta, att af dem som visat sig vara villige att öfverga till det nya tvenne slag finnas. En del nemligen, som verkligen allvarligen vilja utsträcka den allmänna värnpligtens tillämpning så långt, som för ett fullt betryggande försvar erfordras, men en annan del, som vill tillämpa den på det allra lindrigaste sätt, som rimligen kan ifrågasställas. Att den sista delen icke vill gå in på hvad Kongl. Maj:t här föreslagit, kan jag förklara, men att de, som man måste tro på fullt allvar vilja genomdrifva en ny härorganisation på den långt utsträckt allmänna värnpligtens grund, sätta sig mot beviljande af de medel, som oeftergiffigen behövas för att bana väg för organisationens genomförande, det kan jag för min del icke förstå. Huru är det väl möjligt att nagon sin kunna genomföra en reorganisation af sa omfattande och invecklad beskaffenhet, som den hvilken nu är i fråga, om den man, som vid reformen skall vara ledare och göra det hufvudsakliga arbetet, icke understödjes af dem, som tänka lika med honom eller vilja till samma mål som han -- utan i stället i sina planer af dem motarbetas.

En talare från Stats-Utskottet sade visst nyss, att han skulle kunnat gå in på att bevilja det nu begärda anslaget, om han funnit en organisationsplan framlagd, sådan han ville hafva och kunde gilla den; men detta innefattar ju på hans sida en tvekan eller en misstro, att den organisationsplan, som af den nuvarande krigsministern kommer att framläggas, icke skall blifva honom till nöjes, äfvensom en förnyad antydning om huru långt aflägsen hela reformen ännu måste anses vara. Jag vill icke säga, att jag för min del från den standpunkt jag intagit inom denna Kammare, med hänseende till försvarsfrågans behandling, kan hafva ansett mig pliktig att förorda ett sådant förslag som detta, men hvad jag velat säga, det är, att det icke hade bort röna så mycket motstånd af dem, som vilja införa det nya försvarsväsendet, såvida dessa sjelfve anse införandet nära förestaende, ty om det nya blifver sådant, som sist af regeringen föreslagits, eller, fast på samma grund uppfördt, i mer eller mindre mån annorlunda beskaffadt, så måste det dock alltid fordra ett betydligt större antal befäl, och derföre måste behovet deraf fyllas antingen på nu föreslagna sätt eller på något annat. Den som således allvarligen vill, att den nya organisationen på den långt utsträckta värnpligtens grund blir införd, måste tillse att öfningarne bedrivas i större skala och på ett sådant sätt, att en talrik tillgång på befäl derigenom erhalles. Detta kan likväl, efter min åsigt, utan inkommandering till garnisonstjänst, göras lika bra på sjelfva de gamla mötesplatserna, hvilket har så mycket större skäl för sig, som jag är öfvertygad om, att man hellre skickar sina söner till sådana öfningar hemma i orterna än till aflägsna garnisonsorter, som man fruktar för. Men då äfven att vänja landets unge män vid tjänst på aflägsna vapenplatser, och lugna sinnena emot vådorna deraf, måste hafva ingått i krigsministerns syfte, när han framlade förslaget om de ifrågavarande kommenderingarne, visar sig också härigenom, att hvad försök, som än göres från regeringens sida, att kunna komma in på den nya vägen, tillbakavisas emellertid den ena gången efter den andra af dess egna anhängare eller bundsförvandter, och allt detta leder dertill, att vi fortfarande komma att blifva i saknad af den utveckling af våra försvarskrafter, som verkligen måste medgifvas vara af det högsta behof pakalladt att snart erhålla. Då Kongl. Maj:ts förslag emellertid icke vunnit understöd från Stats-Utskottets sida, skjuter jag öfver på de ledande bland dess medlemmar ansvaret för det förnyade uppskofvet med beredandet af ett betryggande försvar. Jag vill icke för min egen del nu framställa något yrkande, men jag tror, att det verkligen finnes stort behof att öka underbefälet i den rigtning, som Grefve Hamilton föreslagit.

Herr Abelin: Då den föredragna punkten blifvit föremål för ett liffigt meningsutbyte, så torde de finnas inom Kammaren, som vänta ett uttalande af den, som är i tillfälle att hafva ett på vunnit erfarenhet grundadt omdöme om en kommendering sådan som de ifrågasatta. Jag vill också icke undandraga mig att yttra mig i frågan, men ber Kammarens ledamöter vara öfvertygade derom, att, der mina meddelanden icke utgöra belysning af faktiska förhållanden, der äro de yttringar af en lefvande öfvertygelse. Jag har icke för afsigt att

*Anslag till
garnisonskom-
menderingar
ur indelta
armén.
(Forts.).*

Anslag till
garnisonskom-
menderingar
ur indelta
armén.
(Forts.).

göra något yrkande; jag vill blott meddela min erfarenhet och min åsigt om den kommendering: garnisonskommenderingen ur indelta armén i Karlskrona, som tyckes hafva tagits till mönster för de nu ifrågasatta. Denna kommendering har otvifvelaktigt sina fördelar, men äfven sina olägenheter och, enligt mitt förmenande, jemväl sina vådor. Fördelarne bestå deri, att befäl och trupp få vistas tillsamman en längre tid under vapen; att derigenom beredes ökadt, alltid gerna motsedt tillfälle till kommenderingar för befälet; att undervisning i de teoretiska ämnena allmänare och fullständigare, än under vanliga förhållanden, bibringas truppen, och att sådana praktiska öfningar, som kunna inom kasernen eller i öfrigt inom hus fullgöras, vinna större fulländning än nu under våra möten kan blifva förhållandet. Möjligen skulle ännu några flera fördelar kunna nämnas, men det inses lätt, att de redan sagda, i hvad de afse truppens utbildning, kunde lika väl vinnas å våra mötesplatser under förutsättning att fullt lämpliga undervisningslokaler vore der att tillgå, och att tiden för undervisningen gäfvos erforderlig utsträckning. Olägenheterna af den ifrågavarande kommenderingen äro: att den är förbunden med garnisonstjenstgöring, hvilken, om den än icke kan sägas vara så synnerligen betungande, likväl är tillräckligt omfattande för att hindra en följdriktig anordning af de praktiska öfningarne och en liktidig utbildning af truppen; att de, hvilkas utbildning till underbefäl är mest angeläget, nemligen volontärerne, icke gerna kunna, utan volontärinstitutionens äfventyrande, mot sin vilja dit beordras. Hvad särskildt mig beträffar, skulle jag icke vilja alägga dessa unga män en dylik garnisonstjenstgöring med densamma åtföljande, för deras ålder mindre lämpliga förrättningar. Af de ungefär 100 volontärer, aspirerande underofficersplatser, som funnits inom distriktet under de senaste 3 till 4 åren, hafva blott 14 fullgjort förberedande underbefälsskolan i Karlskrona, 7 äro der för närvarande. De öfriga, som genomgått samma skola, hafva utbildats å mötesplatserna. Men jag nämnde, att denna kommendering äfven har sina vådor, och de bestå enligt mitt förmenande deri, att den är egnad att undergräfvat regementsandan. Chefen, som är ansvarig för regementets tjenstbarhet, urståndsättes att öfvervaka utbildningen af regementets rekryter och bestämma öfver deras approbation till soldater; en främmande officers vitsord bestämmer öfver den akt, hvarigenom rekryten så att säga upptages till aktiv medlem af regementet. Truppen, som ser sig hafva annat befäl, än sitt eget, att tacka för sin uppfostran till tjensteduglig soldat, förlorar i förtroende och tillgifvenhet för befälet, och befälet ser ett viktigt tillfälle gå sig ur händerna att närmare lära känna truppens fallenheter och anlag och deraf bedöma dess lämplighet för fortsatt utveckling i ena eller andra rigtningen. Perspektivet af en sex månaders garnisonskommendering året efter inskrifningen är egnadt öka anspraken hos ynglingarne på löneförmåner och göra dem obenägne att ingå i krigstjenst, ty faktiskt är, att våra ynglingar af landtbefolkningen i allmänhet, med eller utan skäl, hysa ovilja för förläggning i garnison. Vid kommenderingens utsträckning i styrka till 250 man — hvilken utsträckning är nödvändig, om icke undervisningen skall helt och hållet nedtryckas af garnisonstjenstgöringen — måste flere äldre soldater beordras med till någon af de

under året utgaende kommenderingarne — för närvarande, vid den kommendering i Karlskrona, som af andra distriktet nu utgöres, uppger antalet sådana till 143 — och detta ådrager desse äldre soldater ej sällan stora uppoffringar. Exempel finnes att soldat, som fått sig medgifvet sätta annan karl i sitt ställe, härför betalt ända till 150 kronor. Den arbetsföre och skicklige, som på annat sätt kan förvärfva sin bergning, lemnar vid sådant förhållande gerna armén, och det ena med det andra befarar jag kommer att öka svårigheten att hälla armén fulltalig och att åt den förvärfva och bibehålla de bästa krafterna.

Sedan jag nu i korthet angifvit min enskilda uppfattning af dylika garnisonskommenderingar, vill jag blott upplysningsvis nämna, att åt undervisningen vid den i Karlskrona, hvilken undervisning städse med nit och skicklighet bedrifvits, ej kunnat förvärfvas flere timmar, i medeltal på elev räknadt, än att, såsom det af en öfver tidens användande vid nu pagaende kommendering upprättad tablå vill synas, några färre timmar skulle komma att användas på de öfningar som tillhöra den egentliga rekrytskolan, än om 62 dagar på vanligt sätt derpå användts å mötesplatserna, och att, hvad angår den tid, som kan komma att anslås åt de till förberedande underbefälsskolan hörande ämnen, 70 till 80 dagar — eller om, sasom vid ifrågavarande kommendering är förhållandet, båda skolorna sammanslås och samtidigt fortga — 100 till 110 dagar å mötesplatserna skulle lemna samma antal undervisningstimmar men antagligen bättre resultat, då undervisningen icke lider något störande afbrott af ofta återkommande vaktgöring med deraf följande bestyr. Jag har, som sagdt, endast velat meddela min uppfattning af förhållandena och har intet yrkande att framställa.

Herr Ekman, Carl: Jag hade verkligen icke ämnat deltaga i diskussionen öfver nu föredragna punkt, men jag finner mig uppkallad af ett yttrande utaf en ledamot af Kammaren, hvilken uttryckt sin förvaning öfver att Kongl. Maj:ts förslag angående förstärkningskommenderingarne synts från alla håll röna motstånd. Han erinrade om hvad som under våra senare riksdagar passerat med afseende på frågan om ett bättre ordnande af vårt försvarsväsen, och uttryckte, om jag rätt fattade honom, en stor förvaning deröfver, betraktade sasom ett märkvärdigt symptom, att till och med den del af representationen, som ansågs varmt tillgifven en arméorganisation byggd på allmän värnepligt och för hvilken det borde vara klart, att man jemväl hade att tillse det vid den nya härordningens införande funnes tillgång på befäl, icke understödde Kongl. Maj:ts förslag. Jag visste da icke hvad den närmast föregående talaren skulle yttra, men kan nu inskränka mig till att instämma i de betänkligheter, som af honom blifvit uttalade, och i de skäl, som af vännerna till ett försvar på värnpligtens grund blifvit framhallna, ty jag kan icke tro, att på denna väg erforderligt befäl kan erhållas. Det är också verkligen märkvärdigt, att da den åsigt blifvit uttalad, att vi icke ur indelta armén skulle kunna hemta ett dugligt befäl för en ny härorganisation, byggd på värnepligtens grund, så föreslås nu, att man just på denna väg skall skaffa sig detsamma. Jag vill dock icke fästa mig vid denna motsägelse, ehuru den var märklig, utan det egentliga skälet, hvarför man på denna väg

Anslag till garnisonskommenderingar ur indelta armén.
(Forts.).

*Anslag till
garnisonskom-
menderingar
ur indelta
armén.
(Forts.)*

icke kan nå målet att erhålla dugligt befäl, ligger deri, att, om äfven det lyckas att första året få sådana rekryter antagna och, i fall det är intelligent folk som skickas från garnisonskommenderingarne, få dem så utbildade, att de ingifva förhoppning att kunna blifva ett verkligt dugligt och godt befäl, så skall utsigten för rekryten att strax efter sitt antagande blifva inlagd i garnison tvinga honom att ställa så betydligt stegrade anspråk på rotehållarne, att man icke kan förutsätta, att i allmänhet dessa skola vara benägna att göra de uppoffringar, som fordras för att få sådana platser besatta med intelligent folk. Den ärade talaren på södermanlandsbänken har beräknat, huru det skulle gestalta sig, om Riksdagen bifölle ifrågavarande förslag, att nemligen inom loppet af några få år rust- och rotehållare komma att besätta, sina nummer med sådant folk, som det icke vore befålet möjligt att kassera, men som ingen, med någon kännedom om fordringarne på ett dugligt befäl, skulle kunna erkänna som ett, hvarunder den svenska ungdomen skulle tjena. Detta är skälet hvarför jag, som är varmt tillgifven en härorganisation på värnpligtens grund, anser att en annan väg än den nu föreslagna måste väljas för erhållande af lämpligt befäl. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr vice Talmannen: Då jag är antecknad såsom reservant mot Utskottets beslut i denna punkt, anser jag mig nu böra yttra några ord, synnerligast som hvad jag med min reservation afsåg, nemligen bifall till Kongl. Maj:ts framställning, här blifvit yrkad af några talare. Jag har visserligen icke, då jag stod ensam såsom reservant i denna fråga, haft någon förhoppning att min reservation skulle vinna framgång, och om icke min asigt här hade vunnit understöd, skulle jag icke velat påyrka någon förändring i Utskottets förslag; men under diskussionen hafva åtskilliga så egendomliga påståenden framkommit, att jag icke anser mig böra lemna dem obesvarade.

Det kan naturligtvis icke bestridas, att hvarje gång en kommandering sker eller en indelt soldat förflyttas, är det ett obehag för rotehållaren; men drifver man den satsen konsekvent, att man bör undvika allt som bidrager dertill, så skulle man komma till samma förhållanden, som under den s. k. frihetstiden, då regementena alls icke hade några möten eller vapenöfningar. Detta vore visserligen beqvämt, men, så länge den indelta armén består, tror jag det bör vara ett bemödande hos en och hvar att söka få den så tjänstbar och duglig som möjligt. För öfrigt är i det stora hela det icke fråga om någon synnerlig utsträckning i afseende å soldaternas öfningar utöfver hvad stiftaren af indelningsverket hade ämnat, hvilket bevisas deraf, att enligt Carl den elftes reglemente kompanierna skulle sammandragas en gång i månaden och dessutom hafva fjorton dagars gemensamma möten. Om man nu sammanlägger dessa två dagars kompanimöten en gång i månaden jemte marschdagar fram och tillbaka med de gemensamma öfningarne, torde man finna, att Carl den elfte tänkte gifva armén icke så liten öfning. En del kompanimöten sammanslogos sedermera med regementsmötena, andra aflystes, och under de svaghetstider, som inträffade efter Carl den tolfte död, lät man soldaterna betala en afgäld för att de skulle slippa göra tjänst. Det är ännu i mannaminne, som denna beskattning

upphörde. Jag nämner detta af den anledning, att man påstått, att vi på senare tider velat utsträcka öfningarne öfver hvad som från början åsyftats.

Man har äfven ifrågasatt rättmätigheten af indelta arméns användande till garnisonsförstärknings- och arbetskommenderingar. Jag vill dervid anmärka, att dessa kommenderingar fortgått i vidsträcktare skala förr än nu; och här har redan blifvit antydt, att dessa ständiga kommenderingar minskats. En, nemligen kommenderingen till Varberg, upphör om några manader, och återstar sedan endast den till Långholmen. Enligt min erfarenhet äro dessa kommenderingar, som soldaterna få i början af sin bana, da de ännu äro rekryter, de minst betungande; men att soldaterna bortkommenderas, sedan de satt bo och naturligtvis älska att vara i sina hem och sörja för sina familjer, erkänner jag, kan mången gang vara hardt. Det har blifvit en praxis, grundad på nödvändigheten, att var armé någorlunda följer med den utbildning, som arméerna i andra länder erhålla, det har blifvit en praxis, säger jag, att låta rekryterna bevista två eller tre rekrytmöten, allt efter deras intellektuella befägning, och det har äfven blifvit nödvändigt att kommendera en stor del af dem till förberedande underbefälsskolor och slutligen till underbefälsskolan på Karlsborg. Jag vill visst icke påstå, att icke åtskilliga soldater gifta sig, innan de komma till Karlsborg, men de fleste uppskjuta att gifta sig dessförinnan, emedan de veta, att de först sedermera få vara någorlunda i fred. Jag tror sålunda icke att de kommenderingar, som drabba honom i början af hans tjänstebana, äro synnerligen tryckande, och min öfvertygelse är att rekryten, som måste göra sex manaders kommendering, hvilken inträffar samma år han inträder i tjänstgöring, icke finner detta betungande för sin person.

Hvad åter angår påståendet att sådana kommenderingar skulle störa regementsandan, så vill jag icke bestrida, att det vore bättre för rekrytbildningen, om denna skedde uteslutande vid regementena. Men detta har sina svårigheter. Det later sig visserligen göra genom utsträckning af rekrytmötena, men man må likväl icke inbilla sig, att man skulle vinna samma mål genom att intvinga ett stort antal arbetstimmar under den minsta möjliga tidrymd; ty sådant motsäges af all pedagogisk erfarenhet. Man astadkommer öfveranstängning, men man vinner icke samma mål, som om man gifver enahanda dosis andligt och kroppsligt arbete under längre tid, ty det fordras tid för mannen såväl som för barnet att göra sig till godo hvad han lärt, och dertfore kommer man icke på en kortare tid till samma resultat, som under en längre. Att dessa kommenderingar varit ganska bildande för trupperna, är obestridligt. Dessutom hafva de fyra manaders korporalsskola, och min erfarenhet om de fyra manaders korporalsskolorna är, att trupperna, der lärt sig vida mera, än om man sammanfört samma antal läsetimmar på ett möte. Jag har också nagon erfarenhet i detta fall och kan meddela, huru förhållandet varit under de senaste åren på Karlsborg, dit det varit nödigt att, i anseende till garnisonens fåtal och svårigheten att rekrytera inom värfvade armén, förlägga kommenderingar ur indelta armén. Dessa kommenderingar hafva tagit sin början vid begynnelsen af den mörka årstiden och slutat vid den ljusa årstidens

*Anslag till
garnisonskom-
menderingar
ur indelta
armén.
(Forts.)*

Anslag till
garnisonskom-
menderingar
ur indelta
armén.
(Forts.)

inträdande, enär bevakningen då kunnat inskränkas. Dessa kommen-
deringar hafva utgjorts af två års rekryter, och jag erkänner att den
erforderliga styrkan, utgörande 108 à 116 man, ej är större, än att den
kunnat kommenderas från ett enda regemente, dervid dock alltid en del
äldre manskap medföljt, så att antalet utgjorts af 80 à 90 rekryter och
resten äldre manskap. De hafva på dessa månader vunnit en utbild-
ning, som regementscheferne ansett vara särdeles tillfredsställande, icke
så mycket i den praktiska färdigheten, som i disciplin och intellektuel
utveckling; ty i sådant afseende hafva de gått betydligt mera framåt,
än om man skulle hafva sammanfört deras läse- och exercistimmar
under den möjligaste korta tid, exempelvis under ett möte.

Jag erkänner likväl, att det vore fördelaktigare, om man kunde
undvika att vid ifrågavarande kommenderingar sammanföra olika rege-
menten. Till Karlskrona kommenderas trupp från olika regementen,
som icke hafva hvart sitt befäl. Detta är en olägenhet; men jag anser
denna olägenhet icke förtjena mycket afseende i betraktande af de för-
delar, som i annat afseende dervid vinnas.

Utan att vara någon stark vän af dessa kommenderingar, har jag
likväl trott dem vara nyttiga och därför afgifvit min reservation mot
Utskottets beslut i denna punkt, synnerligast som jag är öfvertygad,
att, hvilka åtgärder man än må vidtaga för underlättande af den värf-
vade arméns rekrytering, dessa åtgärder icke strax, utan blott så små-
ningom, kunna visa sin verkan. Jag föreställer mig att det skall blifva
svårt att inom det distrikt, jag har äran kommendera, kunna under
nästa år undvara någon förstärkning på Karlsborg; och antagligen kommer
samma behof att uppstå äfven vid Waxholm. Om nu Riksdagen bi-
faller denna punkt på sätt Utskottet föreslagit, och jemväl lemna sitt
samtycke till den nästföljande punkten, så är nära nog möjligheten att
kommendera garnisonsförstärkningar afskuren.

Här har tillika i betänkandet yttrats, att om man rörde den indelta
soldaten under tiden mellan vapenöfningarne, vore det en så stor tunga
och ett sådant besvär, att soldaterna skulle hellre lemna armén än
göra sådana kommenderingar. Jag vill icke bestrida, att ett och annat
exempel kunnat finnas, och sådana hafva alltid kunnat finnas, men om
det nu mera än någonsin vore händelsen, och man verkligen hade
att befara sådant, i fall Kongl. Maj:ts proposition bifölles, så vore detta
den strängaste dom man kunde fälla öfver indelta armén. Men jag
tror icke på ett dylikt påstående, emedan jag älskar den indelta armén
och på grund af min kännedom om densamma anser den kunna bestå
såsom armé och blifva en plantskola för *landets försvarare*, hvilken
arméorganisation som helst som kommer att af statsmakterna antagas.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven
och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till
den förevarande punkten och dels afslag derå samt bifall till Kongl.
Maj:ts ifrågavarande nädiga framställning, gjordes proposition på bifall
till punkten och då dervid svarades talrika ja jemte några nej, förkla-
rades ja hafva varit öfvervägande.

64:de punkten.

Herr von Geijer: Då Kammaren gifvit mig det förtroendet, som jag högt skattar, att vara ledamot i Konstitutions-Utskottet, är det klart att jag söker efter förmåga betrakta här förekommande frågor ur konstitutionel synpunkt. Det är ur denna synpunkt, och vid betraktande af Utskottets motiv i 64 punkten, som jag hyser några betänkligheter vid att antaga Utskottets förslag. Jag får dock erkänna, att det är med en viss förlägenhet, som jag härom mig yttrar; ty, huru mycket jag än studerat denna punkt i betänkandet, har jag dock icke rätt klart för mig, huruvida Stats-Utskottet rätteligen skolat i den ordning, 39 § Riksdagsordningen stadgar, göra anmälan hos Kamrarne derom, att utbetalningar i och för garnisonsförstärkningskommenderingar skett utan att, såsom sig bort, Riksdagens samtycke dertill begärts eller erhållits. I denna sak är jag ganska osäker och vore tacksam, om någon ledamot af Stats-Utskottet ville gifva mig upplysningar, huru dermed sig förhåller. Är det verkligen förhållandet, att Utskottet ansett sig kunna göra en sådan anmälan, som i 39 § Riksdagsordningen omtalas, men funnit för godt att i stället i nog starka ordalag göra vissa anmärkningar mot regeringens åtgöranden uti ifrågavarande hänseende, så skulle jag för min del tro, att Kammaren gör rätt uti att återremittera punkten, hvarpå jag nu får framställa yrkande.

*Anslag till
garnisonskom-
menderingar
ur indelta
armén.
(Forts.)*

Hans Excellens Herr Björnstjerna: En ärad talare förebrådde mig i dag på förmiddagen ett yttrande jag fälde, att jag icke ville så noga granska motiveringen, men han glömde att tillägga, att jag då yrkade afslag å hela punkten, hvarmed äfven motiven skulle följa. Här är förhållandet annorlunda, ty jag godkänner fullkomligt det slut, hvartill Utskottet kommit, men jag kan icke godkänna motiven. Jag skall likväl vara konsekvent uti hvad jag i förmiddags yttrade derutinnan, att jag icke vill så noga nagelfara med motiveringen, hvarföre jag inskränker mig till att yrka bifall till det slut, hvartill Utskottet kommit, men med uteslutande af motiveringen.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels af Hans Excellens Herr *Björnstjerna*, att Kammaren, med underkännande af den i punkten förekommande motivering, skulle bifalla det slut, hvartill Utskottet kommit, och dels att punkten måtte till Utskottet återförvisas, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja, blandade med nej, sedermera proposition på Hans Excellens Herr *Björnstjernas* yrkande, då svaren utföllo med många nej, blandade med ja, och slutligen proposition på återremiss af punkten, hvilken proposition med nej besvarades; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till punkten förnyats samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Hans Excellens Herr *Björnstjerna* begärde votering.

Sedan Kammaren, uppå gjord framställning, till kontraposition vid voteringen antagit Hans Excellens Herr *Björnstjernas* yrkande, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Anslag till garnisonskommanderingar ur indelta armén.
(Forts.)

»Den, som bifaller 64:de punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 18, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, beslutar Kammaren att, med ogillande af den i punkten förekommande motivering, bifalla det slut, hvartill Utskottet kommit.»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja 63.

Nej 34.

65:te, 66:te och 67:de punkterna.

Biföllos.

68:de punkten.

Anslag till skarpskytteväsendet.

Herr Larsson, Salomon: För några år sedan omfattades skarpskytteväsendet med ifver och var modernt, men då nu såväl skarpskyttar som deras skjutöfningar nästan tyckas hafva försvunnit, synes mig ifrågavarande anslag kunna nedsättas till hälften, hvarför jag yrkar, att det måtte fastställas att utgå med 50,000 kronor.

Flere ledamöter hördes häri instämma.

Hans Excellens Herr Björnstjerna: Som den ärade talaren icke anförde något skäl, hvarför han ansåg det ifrågavarande anslaget böra nedsättas, kan jag icke heller behöfva hålla några långa tal, då jag nu yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Hedlund: Ehuru jag ärnat inskränka mig till att i korthet yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i detta ämne, vill jag likväl, då jag nu erhållit ordet, icke släppa detsamma, utan att gifva några skäl för min åsigt. I likhet med den förste talaren ansåg jag att man, då skarpskytteföreningarne börjat så småningom aftaga, kunde nedsätta detta anslag, men då i Kongl. Maj:ts proposition säges, att meningen är att anlägga nya skjutbanor, samt jag anser skjutskickligheten vara en utomordentligt vigtig egenskap hos en armé och gerna ser, att den utsprides till hela befolkningen, tror jag detta anslag icke böra indragas, för än Kongl. Maj:t ådagalagt, att det icke vidare är behöfligt, och jag hoppas då äfven, att i denna Kammare röster icke skola höja sig häremot. Om deremot med detta anslag afsåges endast skarpskytteföreningarnes understödjande, skulle jag gifva förste talaren rätt och påyrka anslagens nedsättande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Utskottets förevarande hemställan och dels, att densamma skulle

bifallas med den förändring, att det tillstyrkta anslagets belopp nedsattes till 50,000 kronor; framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på punktens antagande med nedsättning af anslagsbeloppet till 50,000 kronor, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslags följande voteringsproposition:

»Den, som bifaller 68:de punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 18, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten med den förändring, att det tillstyrkta anslagsbeloppet nedsattes till 50,000 kronor.»

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja 40.

Nej 54.

69:de punkten.

Bifölls.

70:de punkten.

Herr Mannnerskantz: Det framställdes en direkt anmärkning på förmiddagen derom att jag, i vissa företeelser för dagen, deribland af några funnos märkliga spar i Stats-Utskottets motiv, såg tecken på den politiska försvarshorizonten och deraf drog väl hastiga slutsatser. Det må så vara, men jag kan icke underlåta att göra detta ännu en gång.

Af Kongl. Maj:t har blifvit föreslaget uppförandet af en mindre kasernbyggnad, efter ett visst nytt system, i tillkännagifven afsigt att kunna få tillfälle utröna detta systems tillämplighet vid förestående byggnad af de stora kaserneringsetablissemang, som af den tillämnade nya försvarsorganisationen måste blifva en följd, och då icke blott krigsministern i stadsrådsprotokollet utan äfven Kongl. Maj:t i sitt tal på rikssalen framhållit den stora betydelse för befrämjandet af en ny härordnings tillkomst, som sådana öfvergångsåtgärders vidtagande innefattar, förefaller det mig underligt att detta öfvergångsförslag, som nu är i fråga, icke vunnit bättre understöd af dem, som förklarat sig nitälska för det nya försvarssystemets införande. Hvar och en borde väl dock inse, att om meningen är att draga tillsammans ett stort antal unge värnpliktige för att öfva dem, måste man väl i främsta rummet skaffa dem alla tak öfver hufvudet. Ty om den allmänna värnplikten kommer att tillämpas och införas efter de grunder Kongl. Maj:t

Anslag till skarpskytteväsendet.
(Forts.)

Anslag till ett etablissemang för kavalleriets underbefälskola.

Anslag till ett
etablissemang
för kavalleriets
underbefäls-
skola.
(Forts.)

föreslagit, skola ju de värnpligtige sammandragas att vistas i stora kaserner icke blott några få månader, utan somlige under mer än hela år. Ett af hufvudsyftena, innan man öfvergår till den nya organisationen, maste väl da vara att först söka anskaffa sa ändamålsenliga byggnader som möjligt, för att inrymma dem ibland landets ungdom, som i framtiden — något förr eller något senare — komma att inkallas till vapentjänst; och detta syfte att få börja öfvergängen måtte väl vara sa tydligt uttryckt det kunde i förslaget, då der säges, att den ifrågasatta byggnaden skall uppföras att tjena såsom försök eller till modell för det för den nya härordningen afsedda kasernsystemet, att hvar och en, som på allvar vill bygga en ny försvarsorganisation på den langt utsträckta allmänna värnpligtens grund, synts mig böra vara villig att lemna anslag för ett sådant ändamal.

Jag har blott velat uttala detta till protokollet; förklaringsgrunden till Utskottets nästan enhälliga afslag å det framställda förslaget gaf mig dess ordförande för en stund sedan, då han instämde med Grefve Hamilton deri att, om de ifrågasatta garnisonskommenderingarne ur indelta armén komma till stånd, det på denna armés rekrytering skulle komma att verka sa, att vi inom några år komma att erhålla endast daliga rekryter. Jag har fäst vikt vid dessa ord »inom några år» och försummar nu icke tillfället att upptaga dem, ty det är klart att, om man hyser den åsigten, att man icke inom några år ännu skall hafva börjat vidtaga några öfvergångsätgärder för införandet af det nya systemet, sa att hvar och en åtminstone nagorlunda ser, huru det kommer att slå ut vid tillämpningen, och om det gamla derigenom blir öfverflödigt, sa kommer den nya organisationen att dröja ytterligare rätt manga år, och när man har sa lang tid för sig, må väl kunna dröjas med uppförandet af den nu föreslagna försökskasernen.

Jag har blott velat, till den kraft och verkan det kan hafva, inregistrera i journalerna de tecken, som visa sig på den politiska horisonten och ej båda någon snar lösning af den stora reformfrågan, men för min del vill jag icke yrka bifall till förslaget om den nya kasernbyggnaden; ty jag tror, att det är mycket bättre att anse ett förkastande af Kongl. Maj:ts förslag i denna del såsom ett förkastande af det tillämnade kasernsystemet i sin helhet, ty hvad mig beträffar, tänker jag bättre vara, att, hellre än att uppföra sådana stora och dyra byggnader, som för värnpligtssystemets införande varit tillämnade, i stället öfvergå till att inrymma de till mer eller mindre långvariga öfningar inkallade inom i orterna anlagda baracker, hvarigenom man både undviker allt för stora kostnader och mera rättar sig efter det rådande allmänna tänkesättet, som ännu åtminstone gör ett bestämdt motstånd mot den värnpligtiga ungdomens kasernering inom garnisonsorter. Och under sådan uppfattning kan jag icke nu bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Wijkander: Då det icke finnes någon reservant inom Stats-Utskottet mot dess beslut i denna punkt, kan det synas förväget att yttra sig i frågan, och jag skulle icke heller gjort det, om icke den siste talarens anförande uppkallat mig. Liksom i förmiddags bekänner jag, att jag icke kan följa med hans teckentyderi, men ber att, utan

alla framtidsblickar, få söka bevisa behöfligheten af det begärda anslaget, hvilket är afsedt att användas för fyllande af ett länge känt behov af kasern och ridhus för underbefälsskolan. Huru tillgår det för närvarande? Lifgardet till häst lemnar 100 hästar till skolan, men måste ock hafva samma antal hästar på gräsbete, hvaraf följden blir, att när lifgardet tager några hästar till sina rekryter samt man beräknar dess remonter, kan det icke rycka ut med och öfva sina gamla trupper, hvilket icke kan sägas vara väl tillståndt. Jag tror således, att man icke bör kunna neka, att här föreligger ett verkligt behov.

*Anslag till ett
etablissemang
för kavalleriets
underbefälsskolan.
(Forts.)*

Nu har man inom Stats-Utskottet hyst betänkligheter i afseende å kostnaderna för paviljongsystemet. Jag har icke sett kostnadsförslagen, men det förefaller mig, att det skulle vara ganska nyttigt att, då man motser införandet af en ny härordning, kunna möta densamma med nu föreslagna byggnader. Detta paviljongsystem kan införas för billigt pris och erbjuder just de egenskaper, som i mina ögon synas vara mest egnade för en underbefälsskola; det medför nemligen, sasom alla paviljongsystem, bilden af ett hem, genom det tillfälle som der beredes att i mindre rum sammanföra ett mindre antal, då deremot korridorsystemet medför de stora salarne och de långa korridorerna. Jag kan icke följa med de af Stats-Utskottet uppgjorda kostnadsförslag, men tror, att det vore ganska välbetänkt, om man gjorde ett försök med detta system, helst de byggnader, som enligt detsamma komme att uppföras, äro väl behöfliga jemväl med den nuvarande arméorganisationen.

Ännu en orimlighet vill jag i sammanhang härmed påpeka. Infanteriets underbefälsskola varar 4 månader, men kavalleriets, som onekligen behöfver lika lång tid, endast 3 månader, och detta därför att de hafva sina hästar i sambruk med hästgardet, i följd hvaraf de icke kunna erhålla dem vid tiden för öfningarnes början.

Jag har endast velat framhålla ofvan berörda missförhållanden, men har intet yrkande att på grund deraf framställa.

Grefve af Ugglas: Jag vill fästa den talares uppmärksamhet, som började denna diskussion, derpå att han gifvit en alldeles för stor omfattning åt frågan. Här har icke varit fråga om de blifvande behöfven i detta fall, om en ny arméorganisation infördes, och om paviljongsystemet i sin helhet, utan det har helt enkelt för Stats-Utskottet förelagat ett speciellt behov i närvarande stund, nemligen ett etablissemang för kavalleriets underbefälsskola, hvilket af Kongl. Maj:t blifvit föreslaget att på detta sätt afhjelpas, hvarigenom man också, sasom det heter i Kongl. Maj:ts proposition, kunde få erfarenhet för de byggnader, som i följd af den nya härorganisationen skulle komma i fråga. Hvad här nu föreligger är behöfvet af en byggnad och sedermera om det sätt, som för densammans uppförande blifvit föreslaget, är det rätta. Hvad behöfvet angår, delar jag den öfvertygelse, att ett sådant förefinnes; och hvad beträffar byggnadssättet, har Utskottet naturligen haft skyldighet att granska alla de till ärendet hörande handlingar, och det har då förefallit Utskottet, som det ovilkorligen skulle blifva dyrare att uppföra två envåningspaviljonger än ett tvåvånings hus, då för det sistnämnda behöfs endast ett tak och en grund; men när Utskottet seder-

*Anslag till ett
etablissemang
för kavalleriets
underbefälsskola.*

(Forts.)

mera tagit kännedom om de af Arméförvaltningens fortifikationsdepartement gjorda, ganska väsentliga anmärkningar såväl i afseende på planen som beräkning å kostnaderna, samt nämnda departement afstyrkt att man skulle bygga efter paviljongsystemet, ansåg Utskottet sig i frågans närvarande skick icke kunna annat än hänskjuta densamma till ny granskning; och på grund häraf får jag yrka bifall till Utskottets förslag.

Grefve Hamilton: Såsom skäl för bifall till det af Kongl. Maj:t här föreslagna anslag har blifvit anfördt dels behovet af ett etablissemang för kavalleriets underbefälsskola, dels också angelägenheten att göra ett försök med paviljongsystemet. För att pröfva detta systems fördelar eller olägenheter synes det mig väl icke vara alldeles nödvändigt att bygga; ty jag tror att man skall kunna efter ritningen bedöma, huruvida det uppfyller ändamålet. Hvad åter kostnaderna beträffar, som är den andra faktorn vid bedömandet af frågan, får man den ganska lätt afgjord, om man för en viss trupp låter uppgöra en byggnadsritning efter paviljongsystemet och en annan efter korridor-systemet, samt fråga en byggmästare, hvad han vill hafva för hvardera slaget, och då skall man utan tvifvel få den frågan afgjord. Således om det endast vore sasom ett försök, för att få utrönt det ena eller det andra systemets fördelar, tror jag icke man skall behöfva bygga. Hvad åter behovet i förevarande fall angår, är det alldeles otvifvelaktigt, att Lifgardet till häst har svårt att släppa till hästar för underbefälsskolan, hvarföre man får tänka på att förskaffa sig hästar på annat håll; men behovet inskränker sig icke blott till hästar, ty det fordras också kasernbyggnader, ridhus och undervisningslokaler, och dessa fördelar finnas redan på Karlsborg. Det enda, som skulle fordras för att der förlägga kavalleriets underbefälsskola, vore sådana stallar, som kunde begagnas under den vackrare arstiden, då skolan vore i verksamhet. Begagnar man denna utväg, skulle man för en ganska ringa kostnad få allt hvad för denna skola är behöfligt. Denna förflyttning till Karlsborg tog jag mig friheten föreslå redan första året, den nya representationen var församlad, ehuru det icke då vann bifall, men jag förnyar nu uttalandet af den åsigt, att Karlsborg är stället, der under alla omständigheter kavalleriets underbefälsskola bör förläggas, icke blott derför att det der kan ske till billigare pris än på andra ställen, utan derför att man derigenom skulle få den väsentliga fördelen, att arméns alla vapen vore församlade på ett ställe, och således för dem skulle kunna anordnas sådana öfningar, der samverkan med alla vapen kan ega rum. Platsen är dertill så mycket lämpligare, som staten eger större delen af terrängen omkring fästningen, der dessa öfningar skulle komma att hållas, och några kostnader således icke behöfva uppstå för förstörd gröda och dylikt, som vanligen vid dylika öfningar annars ifrågakomma. Mig synes således att, om man icke vidare kan, med afseende å olägenheterna för Lifgardet till häst, hafva kavalleriets underbefälsskola i Stockholm, så bör den förläggas till Karlsborg, för hvilket ändamål jag tror, att en högst obetydlig utgift skulle vara behöflig.

Jag yrkar bifall till Utskottets betänkande.

Herr Mannerskantz: Såsom svar på den anmärkning, som blifvit gjord emot mitt förra yttrande, vill jag blott uppläsa följande ord, som förekomma i Kongl. Maj:ts proposition angående fjerde hufvudtiteln, bilagan N:o 3 a. pag. 4., då departements-*chefen* säger: »enär »en praktisk tillämpning af det för den nya härordningen afsedda kasernsystemet torde i mindre skala böra företagas för att vinna erfarenhet, innan vi för våra militära byggnader öfvergå till detsamma, »har jag ansett mig i underdanighet böra föreslå dess användande i och för en behöflig förbättring af kavalleriets underbefälsskola.» Deraf maste dragas den slutsats, att detta förslag var något, som ansågs särdeles behöfligt för att lätta öfvergången till den nya härordningen, och att det såsom sådant blifvit framställt af departements-*chefen*, men det oaktadt blifvit nästan enhälligt af Stats-Utskottets medlemmar afslaget.

*Anslag till ett
etablissemang
för kavalleriets
underbefälsskola.
(Forts.)*

Herr Abelin: Då förslag till förläggning af indelta kavalleriets underbefälsskola till Lifgardet till häst år 1868 underställdes Kongl. Maj:t, gjorde sig, på sätt af departements-*chefens* yttrande till statsrådsprotokollet framgår, hufvudsakligen ekonomiska skäl gällande. Det heter i detta protokoll, att endast vid nämnda regemente kunde utan någon särskild kostnad för statsverket hästar öfverlätas till underbefälsskolan, likasom manskapet beredas kasernering och undervisningslokal. Redan då talade likväl militära skäl för skolans förläggande till Karlsborg, dock icke så högt som nu, då öfriga vapenslag blifvit dit förlagda, hvarföre också de ekonomiska skälen gjorde sig gällande, synnerligast som icke något hinder fans att förlägga skolan till Lifgardet till häst. Visserligen yttrade regementets davarande chef, den nuvarande kavalleriinspektören, att öfverlatandet af hästar fran regementet till underbefälsskolan skulle menligt inverka på regementets tjänstbarhet, men hufvudsakligen på det skäl, att, såsom en följd af nämnda öfverlåtelse, de 100 hästar, som skulle vara på gräsbete och som deraf ansågos njuta synnerlig fördel, maste, såvida icke rekrytexercisen skulle under sommaren inställas, komma att från betet indragas. Dåvarande kavalleriinspektören uttryckte likväl den åsigt, att som detta gräsbyte var inskränkt till en månad om året, och hästarne i allmänhet kommo så utnagrade derifrån, att en lång tid behöfdes, för att de skulle återvinna hull och krafter, det var en fördel att de finge äfven denna tid stå i stall; hvarföre han, som, i likhet med *chefen* för Lifgardet till häst, ej såg några hinder i öfrigt för skolans förläggning till regementet, tillstyrkte detsamma. Då nu emellertid Herr Statsrådet och *Chefen* för Landtförsvarsdepartementet, under återopande att kavalleriinspektören anmält, dels att hästarnes öfverlemnande till underbefälsskolan skulle menligt inverkat på regementets tjänstbarhet, dels att eleverna borde medföra egna hästar, dels ock att skolan borde hafva en längre utsträckning, föreslar omfattande åtgärder för undanrödjande af dessa svårigheter och behof; så och då man måste antaga, att de uppgifna olägenheterna existera och maste medgifva, att de af kavalleriinspektören ifragasatta militära åtgärderna förtjena att beaktas, synes mig sådant böra föranleda underbefälsskolans förläggning till Karlsborg. Kostnaden härför uppgår, efter af Arméförvaltningen

*Anslag till ett
etablissemang
för kavalleriets
underbefäls-
skola.
(Forts.)*

tillförene uppgifna pris, nemligen till stall för 140 hästar med 30 kronor 84 öre per spilta, till 4,317 kronor 60 öre, och till kasernservis för skolans befäl och trupp till ungefär samma belopp. Rundas summan till 10,000 kronor, är detta allt, som erfordras i uppsättningskostnad i och för skolans förflyttande till Karlsborg, och då dessutom de vigtiga militära fördelar, som en talare midt emot mig angifvit, derigenom skulle vinnas, får jag förena mig med honom i den åsigt han uttalat om önskvärdheten och vigten af skolans ifrågavarande förflyttning.

Herr Ekman, Carl: Mitt uppträdande i denna punkt är föranlåtet af ett yttrande af den ärade talaren på kalmarbänken. Han har uttryckt sin förvaning deröfver, att, da det af chefen för Landtförsvarsdepartementet blifvit framhållet, att för en förändrad arméorganisation kaserner skulle vara behöfliga, vännerna af en ny härordning icke understödt detta förslag. Af betänkandet synes, att verkligen icke alla ledamöterna inom Utskottet varit ense i afseende på den anförda motiveringen, fastän alla förenat sig i det slut, hvartill Utskottet kommit. Jag har visserligen icke latit anteckna mig sasom reservant mot motiveringen i denna punkt, ty jag ansåg, att, i fall det skulle blifva någon diskussion om denna sak inom Kamnaren, jag i alla fall då kunde gifva min åsigt till känna, och jag ber nu få säga, att min öfvertygelse är den, att, om man icke hade gjort en stor fråga af denna i sig sjelf lilla fråga om anskaffande af erforderliga lokaler för kavalleriets underbefälsskola, så hade framställningen haft större utsigt att vinna understöd från Stats-Utskottets sida; men man kan vara vän af den nya härordningen, byggd på den allmänna värnpligtens grund, och man kan låta bli att hysa farhagor för truppens kasernering, och ändå icke bifalla ett bygnadsanslag, innan man vet, huru det är meningen att organisera den nya härordningen. Da denna framställning blifvit i väsentlig man stödd på det antydda behovet af byggnader för att i dem kasnera de nya trupper, som komma att utgöra den nya hären, så är väl det minsta, som representationen kan hafva anspråk på att få veta, huru denna nya organisation skall vara beskaffad, och det må väl vara representationen tillåtet att pröfva, huruvida man för det ändamålet skall bygga kaserner i Stockholm eller om det är lämpligare att uppföra dem på något annat ställe. Min uppfattning är saledes den, att om man af denna lilla fråga icke gjort en sa stor fråga, det varit anledning hoppas en annan utgång.

Hvad nu särskildt den omständigheten vidkommer, som äfven blifvit i den Kongl. propositionen framhallen, att det vore önskvärdt att få utredt paviljongsystemets företräde framför korridorsystemet, så beklagar jag på det högsta, att denna fråga icke kunnat hafva sannolikhet för sig att genom Riksdagens beslut få sin lösning. Hvad kostnaden beträffar för det ena eller andra systemet, så får jag säga, att jag finner de skäl, som blifvit anförda mot paviljongsystemets lämplighet vara ganska underhaltiga, ty när konstruktörerna af den föreslagna byggnaden efter sistnämnda system, jemte sina ritningar, framlagt ett förslag med anbud af en byggmästare, hvilken säger, att han vill för ett visst pris uppföra byggnaden, så betyder efter min uppfattning den uppgift om kostnaden, som man fått från fortifikationsdepartementet

mycket litet; ty när man har ett visst anbud att hålla sig till, och detta är afgifvet af en person, om hvilken man har förhoppning, att han skall fullgöra hvad han åtagit sig, är detta, efter min mening, det bästa beviset för origtigheten af hvad från andra håll blifvit yttradt derom, att byggnaden skulle blifva dyrare.

*Anslag till ett
etablissemang
för kavalleriets
underbefälsskola.
(Forts.)*

Hvad i öfrigt fördelarne af paviljongsystemet framför korridorsystemet angår, synes det mig böra för hvarje praktisk människa vara så tydligt, att paviljongsystemet har företräde framför det andra, att man icke bör behöfva lång tid att derom tvista. Jag skulle således hafva önskat, att man hade kunnat lemna något understöd åt denna fråga, men skälet hvarför detta icke skett och icke kunnat ske är just den omständigheten, att denna lilla fråga, som egentligen icke berör något annat, än anskaffandet af lokal för en underbefälsskola för kavalleriet, har nu i stället tagits så, att den skulle afse byggandet af kaserner för de trupper, som skola bilda den nya hären — och då säger representationen med goda skäl: vi önska först se, huru denna härordning skall vara beskaffad.

Jag har icke att framställa något annat yrkande än bifall till hvad Utskottet föreslagit, men jag är glad att mig bereds tillfälle att uttala mina åsikter i denna fråga, hufvudsakligast för att gifva stöd åt den meningen, att det skulle vara önskvärdt om vi finge göra något försök med paviljongsystemet.

Hans Excellens Herr Björnstjerna: I förening med andra förberedande arbeten i och för den nya härordningen ansåg Kongl. Maj:t sig böra söka få kännedom om det bästa och billigaste kasernbyggnadssystemet, som i främmande land fans. En skicklig fortifikations-officer och en skicklig byggmästare utsändes därför för att se sig om i Europa och förde hem med sig det bästa de kunde påträffa i den vägen. De kommo hem med dessa förslag till paviljong, hvilka likväl sedermera blifvit modifierade, såsom jag tror, betydligt till det bättre. När det nu visade sig behöfligt att få ett särskildt etablissemang för en underbefälsskola för kavalleriet, så var det en naturlig tanke att söka göra ett prof med dessa paviljonger, i synnerhet som de egna sig särdeles väl till detta ändamål, då nemligen hvarje paviljong utgör en liten kasern för sig, och då man, i händelse man vill dit förlägga en större trupp, kan bygga till ytterligare en eller flera paviljonger. Man tänkte äfven att denna kasernbyggnad skulle kunna användas jemväl för Lifregementets dragoncorps exercis-sqvadron och befälskommendering, hvilka för närvarande äro förlagda vid Drottningholm, der kasernen är så nedrutten, att det efter all anledning snart blir nödvändigt att uppföra en ny förutom ett nytt stall, hvilket kanske skulle blifva lika kostbart som de nu föreslagna byggnaderna, hvilka likväl borde tillökas med ännu en kasernpaviljong, om de skulle blifva tillräckliga för dragonerna. Etablissemang kunde mycket väl begagnas för båda ändamålen, då dragonernas möten inträffa under årets första hälft och afslutas innan underbefälsskolan samlas.

Det egentliga motivet för Utskottets afstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag har varit, att frågan om byggnadskostnaden icke vore riktigt utredd. Jag tror mig dock kunna här framlägga

*Anslag till ett
etablissemang
för kavalleriets
underbefäls-
skola.*
(Forts.)

några tydliga bevis på, att kostnaden för dessa byggnader är ovanligt låg mot hvad vi varit vana att hittills betala för dylika etablissemanger. Så begärde t. ex. Kongl. Maj:t vid 1874 års riksdag för Wendes artilleriregemente till uppförande af två stallar med 56 hästar i hvarje eller tillsammans 112 hästar en summa af 129,692 kronor samt till ett ridhus 70,402 kronor, eller tillsammans för båda byggnaderna öfver 200,000 kronor. För de båda stallar, som här äro föreslagna, tillsammans med ridhuset skulle deremot kostnaden belöpa sig till endast 102,000 kronor, och då skulle dessa stallar rymma tillsammans 170 hästar. Om stallarne skulle byggas efter det system, som föreslogs för Wendes artilleriregemente, skulle ytterligare ett sådant stall för 56 hästar fordra en kostnad af 64,846 kronor, eller inalles 264,940 kronor, och ändå blir det två spiltor mindre, samt ingen kasern. Efter det system som hittills tillämpats skulle således stallarne och ridhustet allena kosta 64,000 kronor mera än hvad byggmästaren har erbjudit sig att bygga hela detta etablissemang för. Det tyckes väl vara värdt att fästa uppmärksamheten på detta förhållande och se till, huruvida det icke skulle kunna vara skäl att genast företaga en sådan byggnad. I det outredda skick, hvori frågan nu befinner sig, vågar jag likväl icke yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, utan får jag anhålla om återremiss.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf, framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till punkten, och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

71:sta punkten.

Bifölls.

Anmälades och bordlades Andra Kammarrens protokollsutdrag N:o 105, med delgifvande af Kammarrens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 15, angående ändring i § 4 af Kongl. kundörelsen den 29 December 1860 rörande folkundervisningen i riket.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att alla de i dag för första gången bordlagda målen måtte sättas främst på föredragningslistan för nästa sammanträde, hvilket bifölls.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 11 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Torsdagen den 16 Mars 1876.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 15 och protokollet för den 8 dennes.

Föredrogs och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts den 15 dennes bordlagda nådiga proposition angående antagande af det metriska mått- och vigtsystemet.

Härefter anmälde sig Herr *Wærn, Carl Fredrik*, och uppläste en motion, N:o 43, om upphörande af skyldigheten att upprätta och underhålla s. k. milstolpar.

Denna motion begärdes på bordet.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 15 dennes bordlagda memorial N:o 35, i anledning af erhållen återremiss å Utskottets utlåtande N:o 26, angående väckta motioner om understöd åt inbyggare inom Kumla socken af Örebro län, hvilka lidit skada till följd af ett inträffadt skydrag.

Efter föredragning af Stats-Utskottets den 15 dennes bordlagda memorial N:o 36, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Utskottets utlåtande N:o 28, mom. 12:o i fråga om väckt motion om anvisande af anslag till understöd för byggandet af smärre båthamnar vid de större fiskelägena inom riket; blef den föreslagna voteringspropositionen af Kammaren godkänd.

Föredrogs och begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 15 dennes bordlagda memorial N:o 7, med förslag till ändringar i bankoreglementet och Riksbankens afföningsstat.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 15 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 23, i anledning af väckta motioner om förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af Kongl. förordningen om nya strafflagens införande den 16 Februari 1864;

N:o 24, i anledning af väckta motioner angående förändring i gällande stadganden rörande prestval samt val af folkskolelärare, klockare, organist och annan kyrkobetjening;

N:o 25, i anledning af väckt förslag om förklaring af gällande stadganden rörande jäf mot domare i hushållsmål af allmän beskaffenhet; och

N:o 26, i anledning af väckt förslag om förändrad lydelse af 1 § i gällande förordning angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof.

Föredrogs Andra Kammarens sistlidne dag bordlagda protokollsutdrag N:o 105, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 15, angående ändring i 4 § af Kongl. kungörelsen den 29 December 1860, rörande folkundervisningen i riket.

Herr vice Talmannen: Jag tillåter mig föreslå, att Kammaren behagade till sitt tillfälliga Utskott N:o 2 remittera det nu föredragna protokollsutdraget från Andra Kammaren, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 15.

Denna hemställan bifölls.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från sergeantbostället Stålsbyn N:o 1 under Vermlands regemente;

N:o 38, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från ryttmästarebostället vid Skånska husarregementet Rebbelberga kungsgård i Kristianstads län;

N:o 39, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från f. d. korporalsbostället under Skånska dragonregementet N:ris 12 och 14 Östraby;

N:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från f. d. pipare- och trumslagarebostället vid Uplands regemente Tibble N:o 7;

N:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från kronan tillhöriga hemmanen Greby i Forss socken af Södermanlands län;

N:o 42, i anledning af väckt motion om eftergift af kronans rätt till dana-arf efter aflidne smeden Carl Malmberg vid Eriksdal;

N:o 43, i anledning af väckt motion angående restitution till Fabriksidkaren J. S. Svensson af tillverkningsafgift för bränvin;

N:o 44, angående Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande af medel för utförande af åtskilliga nybyggnader och andra arbeten vid statens jernvägar äfvensom för anskaffande af jernvägsmateriel; och

N:o 45, i anledning af Riksdagens år 1875 församlade revisorers berättelse angående granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1873;

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades *Herr Björkenstam* under två veckors tid från den 20 dennes.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att Stats-Utskottets i dag för första gången bordlagda utlåtanden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde, och den bordlagda motionen sättas nederst på samma lista; hvilket bifölls.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.

Fredagen den 17 Mars 1876.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades 3 protokollsutdrag för den 16 och protokollet för den 9 dennes.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående eganderätt till skrift.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 16 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsändring af jord från sergeantbostället Stålsbyn N:o 1 under Vermlands regemente:

N:o 38, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsändring af jord från ryttmästarebostället vid Skånska husarregementet Rebbelberga kungsgård i Kristianstads län;

N:o 39, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsändring af jord från f. d. korporalsbostället under Skånska dragonregementet N:ris 12 och 14 Östraby;

N:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsändring af jord från f. d. pipare- och trumslagarebostället vid Uplands regemente Tibble N:o 7;

N:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från kronan tillhöriga hemmanen Greby i Forss socken af Södermanlands län;

N:o 42, i anledning af väckt motion om eftergift af kronans rätt till dana-arf efter aflidne smeden Carl Malmberg vid Eriksdal;

N:o 43, i anledning af väckt motion angående restitution till fabriksiddkaren J. S. Svensson af tillverkningsafgift för bränvin;

N:o 44, angående Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande af medel för utförande af åtskilliga nybyggnader och andra arbeten vid statens jernvägar äfvensom för anskaffande af jernvägsmateriel; samt

N:o 45, i anledning af Riksdagens år 1875 församlade revisorers berättelse angående granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1873.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, att de i dag för andra gången bordlagda målen skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras näst efter Banko-Utskottets memorial N:o 7; hvilket bifölls.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.